

БЕЗ СУТТЄВОЇ ПЕРЕМОГИ НА ФРОНТІ РОСІЯ НАМАГАЄТЬСЯ ЗНИЩИТИ ЕНЕРГЕТИЧНУ ІНФРАСТРУКТУРУ УКРАЇНИ

22 березня росіяни завдали ракетних ударів по Дніпровській ГЕС у Запоріжжі. По станції влучили вісім ракет. Внаслідок атаки на Дніпровську ГЕС стався витік нафтопродуктів у Дніпро.

СПЕЦІАЛЬНО ДЛЯ ГАЗЕТИ «ГРОМАДА»

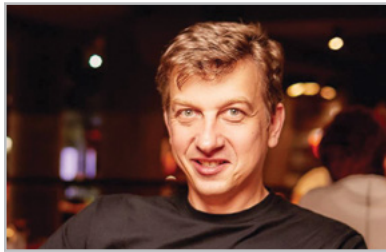
Віталій Портников | НОТАТКИ ЗА БЕРЕЗЕНЬ ВІЙНА ПРИЙШЛА І ДО РОСІЇ

Одним з головних інформаційних сюжетів березня став той факт, що війна, зрештою, прийшла й до Росії. Регулярні удари по військових об'єктах Белгорода, який став одним з важливих плацдармів знищення Харкова і інших прикордонних міс-

стор.13

Олесь Доній ПОЛІТИЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ ГЕНЕРАЛА ЗАЛУЖНОГО

7 березня Президент України Володимир Зеленський оголосив про те, що колишнього Головнокомандувача ЗСУ Валерія Залужного призначать послом у Великій Британії. В той же день аналогічна інформація була оприлюднена від імені

стор.11

Наталія Анон СКІЛЬКИ КОШТУЄ ПЕРЕМОГА?

В наслідок ударів російських ракет та дронів по багатьох містах України знову загинули люди, багато отримали поранення. Ці трагедії відбуваються майже щодня, поки ми отримуємо сповнені смутку і розпачу новини. Росіяни цілеспрямовано вбивають цивільних, намагаючись втримати високий рівень стресу і психологічного тиску на цілі країни. Ми бачимо, як у кожній, навіть найрозвинутішій країні з'являються

розконсервовані агенти впливу, які активно працюють кожен на своїй території. Це представники урядів, парламентів, великих партій та громадських рухів. Вони не підтримують росію відкрито, це б закінчилось для них фатально. Вони натомість намагаються змінити фокус уваги своїх співгромадян, ініціюючи обго-

стор.16

АМЕРИКА, ЯКУ ВТРАЧАЄМО...

стор.2

«ПОЛІТИЧНИЙ ЛОКДАУН У КОНГРЕСІ США ЩОДО ДОПОМОГИ УКРАЇНІ...

стор.2

УКУ ВІТАЛА 42 НАЙЯСКРАВИШИХ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМЦІВ...

стор.3

БИТВА ЗА МОВУ: РОСІЯ ЗДІЙСНЮЄ ТОТАЛЬНИЙ ЛІНГВОЦИД...

стор.6

ІНФОРМАЦІЙНА ГІГІЄНА ПІД ЧАС ВІЙНИ....

стор.7

ВІДМИТИСЬ ВІД ОКОПІВ

стор.8

ПРИЛЮДНА СТРАТА КУЛЬТУРИ: РОСІЯ ВЕДЕ ВАРВАРСЬКУ ВІЙНУ...

стор.9

ІДЕАЛЬНА УКРАЇНСЬКА ЖІНКА

стор.12

НЕВИДИМА РАНА ВІЙНИ. КОНТУЗІЯ, І ЯК СПОРТ ДОПОМАГАЄ...

стор.15

ПРО ХУДОЖНІЙ ФІЛЬМ «БУЧА»

стор.16

СТЕНФОРД ЗАПАЛЮЄ СЕРЦЯ УКРАЇНСЬКОГО БІЗНЕСУ

стор.17

ШАЛЬКИ ТЕРЕЗІВ: ЩО ВПЛИВАЄ НА СТАВЛЕННЯ УКРАЇНЦІВ ДО США

стор.18

АМЕРИКА, ЯКУ ВТРАЧАЄМО

Після первинних виборів 5 березня визначився подальший хід президентської кампанії, який містить небезпеки для США, України та Європи

Надія Банчик

Найменш бажаний результат

Навіть ще не закінчені формально внутрішньопартійні вибори достроково принесли результат, найменш бажаний значною частиною американських виборців: повторення «поединку» Джо Байден – Дональд Трамп. Виборці обох партій створили цей наслідок власними руками.

Демократична партія свідомо не помічала і не просувала жодних кандидатів, крім Байдена, незважаючи на те, що сумнів у ньому почав проявлятися задовго до «супервікторка». У партії виникла генераційна прірва. Для електорально значущого числа американців, особливо молодих, 82-річний на момент обрання президент – це занадто. Проте, багато молодих демократів тяжіє до крайньо лівого крила Демпартії, що у свою чергу викликає неабиякі перестороги у покоління середнього і старшого: надмірна увага до расової рівності, яка у крайньому вираженні веде до підміни особистісно-оціночних підходів (зокрема, при прийнятті на роботу) штучними процентними квотами; елементи європейської соціал-демократичної економіки з великим державним сектором, які не сприймаються індивідуалістичним середнім класом США; нарешті, перебільшена увага до примітивного потрактованих ідей «звільнення від колоніалізму» (у їх різноманітному плумаченні) призводить у реальній політиці до підтримки деяких диктаторських і навіть терористичних ре-

жимів у країнах Африки та Близького Сходу.

Іран, який тяжіє все ближче до росії, скоріше за все, виступив спільно із нею, коли у сумнозвісний день 7 жовтня руками терористів ХАМАСу здійснив напад на Ізраїль із такою руйнівною силою, яка ніколи не була притаманна навіть цим терористам: вбачаються очевидні паралелі з тим, що відбувалося, зокрема, у Бучі чи Маріуполі.

Такий удар по Ізраїлю був ударом у сонячне сплетіння всього світу: він мав на меті викликати відповідь Ізраїлю саме таку, якою ця держава і відповіла, потрапивши у цю пастку. Удар по Ізраїлю і його відповідь дозволили росії не тільки змістити фокус світової уваги з України на Близький Схід. Вони змістили також фокус внутрішньої політики США, особливо у Демпартії. Крайньо ліве крило тяжіє до підтримки радше палестинців, ніж Ізраїлю; традиційні ж демократи (як і республіканці) підтримують саме Ізраїль як найважливішого союзника США на Близькому Сході та єдину демократію у регіоні.

Байден є в Демпартії виразником центристів, до яких належать здебільшого середнє та старше покоління. Проте, що довше триває війна Ізраїлю проти ХАМАСу, то більше у Демпартії беруть гору ліві, поступово захоплюючи центр та змушуючи Байдена маневрувати між дуже вузько поставленими Сцілью лівих та Харбідом центристів (і правоцентристів). У деяких штатах, зокрема у Мічигані та Міннесоті (де прожива-

ють не тільки молоді ліві демократи, але й значний відсоток арабів), Байдену вже показали «дулю у кишені»: значний відсоток виборців на внутрішньопартійних виборах демократів проголосував «ні за кого» (тобто, «проти всіх»). Чому вони не проголосували за когось із внутрішньопартійних конкурентів Байдена (принаймні, молодших)? Це питання слід адресувати керівництву Демпартії, яке свідомо позбавило виборців реального вибору, не просувавши їх; проте, це питання також і до виборців: ви мали на меті обрати кандидата у президенти нашої держави чи наставити «дулю» Байдену?

У республіканців реальний вибір був. Ніккі Гейлі до останнього не знімала своєї кандидатури, сподіваючись, що виборці її партії здатні розрахувати на два кроки наперед. Соціопитування впевнено показували, що у Гейлі шанси перемогти Байдена у фіналі були значно вищі, ніж у Трампа, тому що їй надають перевагу перед Трампом безпартійні виборці, значна частина республіканців та навіть деякі демократи! Та ні! Зачаровані Трампом вперто голосували за нього, проваливши єдиний шанс на рішучу зміну покоління, який сяянув для всієї Америки, проте виборці ним не скористалися.

Де жа во

У висліді маємо точне повторення ситуації 2020 р., тобто суцільного жаху, який почався з осені 2020 та досяг кульмінації 6 січня 2021. Весь світ із жахом і подивом спостерігав того дня, як розлучений натовп

штурмував Конгрес. Так, так, знаю, що мені заперечать зачаровані Трампом: це була, мовляв, підстава, якісь учасники підозріло уникли покарання... Не в тому річ. Суть – у тому, що уперше в історії США кандидат у президенти протягом півроку відверто брехав виборцям про масові викривлення їх голосування, хоча численні перерахування та 60 судових розглядів, у тому числі судді, призначені Трампом, підтвердили, що масових викривлень, які б змінили результати на користь Трампа, не було – проте Трамп та його прихильники вперто стверджували протилежне. Саме це створило ґрунт для штурму Конгресу, і це може бути повторене у нинішньому сезоні у разі, якщо знову виграє Байден. І як весь світ побачив тоді, у того натовпу не було жодних моральних гальм. Чи витримають засадничі інституції американського конституційного устрою ще один подібний експеримент, ніхто не візьметься передбачити.

А якщо виграє Трамп? Ані Майка Пенса, ані Джона Болтона, ані навіть Майка Помпео поруч нього вже не буде. Як не буде, скоріше за все, багатьох ім подібних високих фахівців, які після всіх ескапад Трампа не захочуть мати з ним нічого спільного. Та й Трамп буде відрізнятися від самого себе зразка першої каденції. Привертаючи значну частину прихильників тим, що розігрує з себе нещасну жертву політичного переслі-

стор.10

«ПОЛІТИЧНИЙ ЛОКДАУН У КОНГРЕСІ США ЩОДО ДОПОМОГИ УКРАЇНІ МИ ВІДЧУЛИ НА ЛІНІЇ ФРОНТУ»

Богдана Садомська

Отримання літаків F-16, дронів відповідного класу, засобів РЕБ та достатньої кількості ракет, за словами міністра закордонних справ України Дмитра Кулеби, уможливить закриття неба до кінця поточного року. Широкий спектр озброєння – від особистої стрілкової зброї до танків – Україні поставляють Сполучені Штати Америки. Втім, якщо артилерійські системи чи бронетехніку ми отримуємо й від низки інших партнерів, то США зобов'язались стати основним постачальником боеприпасів в натовських калібрах до всієї номенклатури озброєння, а переривання поставок позначилось на ситуації на фронті. Про значення американської допомоги українцям, особливість винищувачів F-16 та основні нестачі розповів військовий експерт, офіцер резерву ЗСУ Андрій Крамаров.

«Роль американської зброї дуже і дуже відчутна, адже США є постачальниками, напевно, всіх різновидів озброєння, яке ми отримуємо. Це особиста стрілкова зброя, така як гвинтівки M4 та пістолети Beretta 92. Це крупнокаліберні кулемети, якот Browning M2, який наразі активно використовується. Це різні типи артилерії: від станкових гранатометів МК-19 до гаубиць M777 калібром 155 мм. Це самохідні артилерійські установки M109 Paladin також великого калібру. Це ракетні системи залпового вогню HIMARS та M270, обидві з яких можуть стріляти одним і тим самим сімейством 227-мм артилерійських ракет, а також тактичною ракетною системою Army Tactical Missile System (ATACMS). Це також танки Abrams. Дуже відчутна допомога, яка стосується систем протиповітряної оборони, а саме система

Андрій Крамаров, військовий експерт, офіцер резерву ЗСУ

Patriot PAC-3 – вона, як показала практика, реально здатна збивати абсолютно все, що росіяни здатні запустити по нас», – розповідає Андрій.

Однак ще два роки тому, у 2022-у, впродовж перших засідань у форматі «Рамштайн» офіційний Вашингтон зобов'язався стати основним постачальником боеприпасів в натовських калібрах до широкої номенклатури озброєння: і патронів до тієї ж стрілкової зброї калібром 5,56×45, і ракет калібром 277 мм до систем HIMARS. Тож розпочатий пів року тому політичний локдаун (саме так ситуацію називає експерт) в парламенті Сполучених Штатів Америки, що стосувався допомоги Україні, в буквальному сенсі дуже відчували на лінії фронту – переривання поставок плюс загострення на фронті вплинули на те, що ми не змогли втримати Авдіївку.

Окрім боеприпасів наразі не вистачає додаткових, уже згаданих, зенітно-ракетних комплексів Patriot

модифікації PAC-3 з ракетами RIM: вони ж бо здатні перехоплювати будь-яку балістичну зброю, зокрема гіперзвукову. Втім найбільш відчутна нестача авіаційної компоненти – це винищувачі F-16. «Ми не можемо системно побороти проблему посилення ударів керованими авіабомбами, які російсько-тактична авіація наносить з рубежів 40-50 км бомбардувальниками Су-24 в супроводі Су-35. Наші повітряні сили намагалися певним чином локально протистояти, тобто, я так розумію, підтягувати зенітно-ракетні комплекси, але це не системна боротьба – більш ситуативна, бо іншого виходу немає», – Андрій пояснює, що F-16 необхідні для позбавлення росії можливості наносити по лінії фронту бомбові удари. До того ж, це посилює наші можливості щодо ураження ворога на лінії зіткнення, дозволить ефективніше використовувати бомби JDAM та інше озброєння. Тобто, це компонента, якої відчутно не вистачає, адже її відсутність не дозволяє

стримувати агресора, запобігати його ракетним ударам та ефективніше відпрацьовувати по ворожих позиціях. Літаки такого ж класу є в інших країн, наприклад шведські JAS Gripen від Saab чи певні модифікації французьких Dassault Mirage 2000. Деякі держави планують частково переозброїтись з сучасних Eurofighter Typhoon на F-35 як більш універсальну платформу, тож теоретично Україна може отримати і їх. Але є багато «але», серед яких: експлуатаційна вартість, ширина номенклатури озброєння, яке може встановлюватися на F-16 як на платформу, та його ефективна універсальність. Все це робить саме цей винищувач найкращим варіантом для нас. До того ж, інфраструктура, пілоти та технічний персонал майже готові саме під F-16, тож «перемикатись» на інший літак – контрпродуктивно. Для початку нормального виконання бойових завдань на винищувачах необхідно хоча б 12-14 літаків у першій партії – це одна авіаційна ланка. Загалом таких літаків нам потрібно мінімум 50, а краще – більше 100.

Частково ситуацію з постачанням, яка утворилась внаслідок політичного дефолту в США підхопили країни Європи. Однак, як пояснює експерт, наразі військово-промисловий комплекс Європейського Союзу лише почав активно розгортатись і розбудовуватись. Рішення, прийняті ще наприкінці 2023-го – на початку 2024-го року, лише зараз даватимуть перші результати щодо збільшення обсягів виробництва, запуску виробництва певних нових зразків озброєння та модернізації старих. Тож отримати це все без Сполучених Штатів Америки в достатній кількості до кінця року навряд чи вдасться.

ФУНДАЦІЯ УКУ ВІТАЛА 42 НАЙЯСКРАВІШИХ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМЦІВ У ПАЛО-АЛЬТО НА ПРОГРАМІ СТЕНФОРДСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ IGNITE UKRAINE

22 березня Фондація Українського католицького університету та Генеральне консульство України в Сан-Франциско провели нетворкінг-прийом для 42 українських бізнес-лідерів, які беруть участь в освітній програмі Stanford Ignite Ukraine. Програма є спільною ініціативою Стенфордської вищої школи бізнесу та CfE-акселератора Українського католицького університету, спрямованою на підтримку українських підприємців, які прагнуть стати рушійною силою економічної реконструкції своєї країни. Дмитро Кушнерук, Генеральний консул України в Сан-Франциско, та Анетта Гевко, виконавчий директор Фондації Українського католицького університету, відкрили прийом.

"Ми надзвичайно горді представити цю групу з 42 підприємців з України, кілька з яких також є випускниками бізнес-школи УКУ. Знання, які ці власники бізнесу отримають на програмі, безумовно, допоможуть їм у подальших починаннях та сприятимуть економічному відродженню України. У свою чергу, я думаю, що вони надихатимуть нас тим інноваційним, винахідливим та невтомним духом, який Україна та українці демонструють світові щодня", – поділилася Анетта Гевко.

Як зазначив Дмитро Кушнерук, ця зустріч є найбільшою українською делегацією, яку коли-небудь приймала Каліфорнія. Прийом мав на меті об'єднати найяскравіші підприємницькі уми України, спільноту Кремнієвої долини та всіх, хто підтримує відродження України.

Присутні також почули виступи Пенні Прітцкер, Спеціального представника США з питань економічного відновлення України та колишнього міністра торгівлі; Майкла Макфолла, директора Інституту міжнародних досліджень Фрімена Сполглі Стенфордського університету та колишнього посла США в Російській Федерації; Йосі Файнберга, директора Stanford Ignite при Стенфордському

інституті бізнесу; та Івана Петренка, генерального директора акселератора CfE в УКУ.

"УКУ був першопрохідцем у сфері вищої освіти в Україні. Його бізнес-школа, заснована трохи більше 15 років тому, стала однією з найрейтинговіших програм в Україні. Ми всі розділяємо її бачення – вивести Україну на світову бізнес-карту. Такі досягнення мають вирішальне значення для посилення співпраці між українськими підприємцями та діловою і технологічною спільнотою США", – зазначила Пенні Прітцкер у своєму відеозверненні.

Пані Прітцкер переконана, що модель Stanford Ignite Ukraine стане прикладом для наслідування по всій країні. Вона подякувала учасникам програми, підкресливши, що саме завдяки їм українська економіка продовжує планувати позитивне майбутнє навіть попри всі російські атаки, додавши: *"З початку повно-*

масштабного вторгнення Росії 47,200 нових компаній розпочали свою діяльність по всій Україні, доводячи, що економіка є живою, активною та стійкою. І ми будемо підтримувати вас на цьому шляху. Уряд США та USAID надали 230 мільйонів доларів на підтримку приватного сектору, зокрема 23,250 малих та середніх підприємств... що допомогло створити або зберегти понад 140,000 робочих місць".

Учасники програми – це відомі українські підприємці, які продовжили свою діяльність під час війни та продемонстрували свою стійкість і рішучість процвітати за будь-яких обставин. Серед них – **Liki24.com**, сервіс пошуку та доставки ліків, відомий як український фармацевтичний Uber; **Athlon Avia**, місцевий виробник безпілотників; **rekava**, стартап у сфері чистих технологій, переміщений зі сходу України, який виготовляє біорозкладні продукти з

кавової гущі; **Gorgany**, мережа магазинів, що пропонує туристичний та спортивний одяг і спорядження; та **hotline.finance**, сервіс порівняння страхових тарифів та онлайн-заявок. З повним переліком учасників та їхніх компаній [можна ознайомитися тут](#).

В рамках програми Stanford Ignite Ukraine українські бізнес-лідери проведуть три тижні у Стенфордському інституті бізнесу, беручи участь в інтенсивних заняттях під керівництвом та наставництвом викладачів найвищого рівня. Після завершення навчання підприємці повернуться в Україну, щоб впровадити отримані знання в рамках існуючих підприємств. Директор Інституту міжнародних досліджень ім. Фрімена Сполглі Стенфордського університету Майкл Макфол високо оцінив роль Стенфордської бізнес-школи у на-

стор.14

Gabriel Travel

Туди, де співає душа!

У НАС ДЕШЕВШЕ!

Авіаквитки та відпочинок:
Варшава, Кишинів, та ін. міста

спеціальні тарифи на квитки U4U в одну сторону

SALE SALE SALE

Відпочинок в Мексиці і на Карибах

(916) 348-3400

НОВИНИ УКРАЇНИ

Загальні бойові втрати противника

За даними Генштабу, загальні бойові втрати противника з 24-го лютого 2022 року по 31-ше березня 2024 року орієнтовно становлять: особовий склад – близько 442,170 осіб ліквідовано, танки – 6,966 од., ББМ – 13,304 од., артилерійські системи – 11,050 од., РСЗВ – 1,023 од., засоби ППО – 743 од., літаки – 347 од., гелікоптери – 325 од., БПЛА оперативно-тактичного рівня – 8,731 од., крилаті ракети – 2,048 од., кораблі і катери – 26 од., підводні човни – 1 од., автомобільна техніка та автоцистерни – 14,717 од., спеціальна техніка – 1,823 од.

Військова допомога для України

Сполучені Штати Америки оголосили про надання першого за кілька останніх місяців пакету військової допомоги Збройним силам України.

Загальна вартість озброєнь, які отримає Україна, становить 300 мільйонів доларів.

Відомо, що пакет допомоги включає ракети HIMARS, артилерійські боеприпаси та інше озброєння.

А вже 12 березня Сполучені Штати у новому пакеті допомоги Україні виділили додаткові ракети для HIMARS, артилерійські снаряди різних калібрів, зенітно-ракетне й протитанкове озброєння, інші боеприпаси, а також засоби для технічного обслуговування.

Велика Британія виділить більше 300 млн фунтів на дрони для ЗСУ – відомо, що Лондон виділить 325 мільйонів фунтів стерлінгів, щоб виготовити та поставити понад 10 тисяч дронів для української армії.

Данія готує черговий пакет військової допомоги Україні на 330 млн доларів. Так, у новому пакеті

Данія передасть Україні САУ Caesar, самохідні 120-мм міномети та боеприпаси до них.

Уряд **Болгарії** завершив операцію з відправки в Україну 110 бронетранспортерів БТР-60.

Пресслужба міністерства оборони країни повідомила, що завдання із транспортування бронетранспортерів в Україну було виконано «якісно, безпечно та у встановлені терміни».

Новообраний президент **Аргентини** Хав'єр Мілей передав Збройним силам України два вертольоти Mi-17.

За даними ЗМІ, йдеться про два борті Mi-17 в арктичній модифікації, які були замовлені у Росії в 2011 році.

Міністр оборони **Німеччини** Борис Пісторіус пообіцяв нову військову допомогу Україні у розмірі 500 мільйонів євро.

Зокрема, Німеччина поставить Україні 10 тисяч артилерійських снарядів із запасів Бундесверу, 100 бронемашин для піхоти та 100 транспортних машин.

Франція замовила для України 100 дронів у компанії Delair, що займається виробництвом безпілотників. Очікується, що техніка надійде до початку літа.

Delair спеціалізується на розробці безпілотників для різних цілей, включаючи прикордонний контроль, розвідку та спецоперації. Французька армія також обрала цю компанію для створення ударних безпілотників. Ще було зазначено, що держава замовила 2 тисячі боеприпасів з дистанційним керуванням, частина з яких буде використана у Франції, а решта надійде до України.

Уряд **Нідерландів** надасть Україні новий пакет військової допомоги.

Зазначається, що ЗСУ отримають 14 надувних човнів із жорстким корпусом, 8 воєнізованих річкових патрульних катерів, а також десантно-штурмовий катер CB90.

Нідерланди також зобов'язалися внести 250 мільйонів євро у чеську ініціативу щодо замовлення артилерійських снарядів для України. Крім того, країна надасть додаткову допомогу у вигляді боеприпасів на суму понад 100 млн. євро.

Уряди двох країн ЄС – **Бельгії та Нідерландів** – підготують для Збройних сил України пакет військової допомоги вартістю 412 мільйонів євро.

Очікується, що Україна отримає 300 багатоцільових бронемашин Lynx, а також три мінні катери неназ-

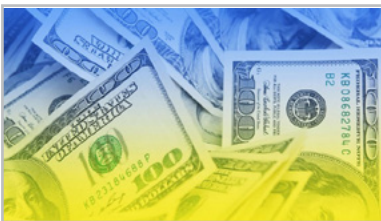
ваного типу.

Ініціатива передбачає організацію базової підготовки українських військових та навчання українських екіпажів мінних судів. Інші деталі пакету допомоги наразі невідомі.

Косово на 20-му засіданні «Рамштайну» оголосило, що надасть Україні другий пакет військової допомоги, який складається з мінометних снарядів.

Міністри закордонних справ країн **Євросоюзу** збільшили фінансування Європейського фонду миру на 5 мільярдів євро для додаткової військової допомоги Україні.

Фінансова допомога для України

Єврокомісія виплатила Україні перший транш у 4,5 млрд євро – 20 березня Україна отримала першу виплату у 4,5 млрд євро з українського фонду допомоги від ЄС у розмірі 50 млрд євро.

Про це повідомив голова Кабміну Денис Шмигаль. Він подякував ЄС та президентці Єврокомісії Урсулі фон дер Ляєну за підтримку, яка зміцнює нашу економічну та фінансову стабільність.

Литва виділить 5 мільйонів євро на відновлення зруйнованих під час війни шкіл і дитячих садків в Україні.

Міністерка фінансів Литви Гінтаре Скайсте переконана, що в умовах затримки допомоги Україні з боку США Європейський союз не може зволікати і має забезпечити військову і фінансову підтримку країни, яка протистоїть російській агресії.

Євросоюз планує виділити Україні 3 млрд євро із заморожених активів рф – на тлі зниження економічної підтримки України з боку США Євросоюз наполягає на виділенні Києву вже цього року до 3 млрд євро за рахунок прибутку, отриманого від заморожених активів Банку Росії.

Згідно з європейськими чиновниками, Єврокомісія готує план конфіскації прибутку, отриманого від санкцій, починаючи з лютого, у центральному депозитарії цінних паперів Euroclear.

Перший транш коштів може бути виплачено у липні, якщо Брюссель отримає схвалення країн-членів ЄС.

Загалом плани цього року передбачають виділення Україні від 2 до 3 млрд євро, залежно від процентних ставок. За оцінками чиновників ЄС, загальний прибуток від заморожених активів Росії в Euroclear може сягнути 20 млрд євро до 2027 року.

Низка країн приєднається до ініціативи Чехії із закупівлі сотень тисяч артилерійських снарядів для України

Президент **Франції** Еммануель Макрон пообіцяв підтримати пропозицію Чехії купити 800 тисяч артилерійських снарядів для України за межами Європейського Союзу. Макрон обговорив план закупівлі із прем'єр-міністром Чехії Петером Фі-

алою під час поїздки до Праги.

Уряд **Польщі** також приєднався до ініціативи Чехії. За словами міністра закордонних справ Польщі Радослава Сікорського, Варшава вже зробила «суттєвий» фінансовий внесок у рамках цієї програми. «Ми в справі, це правда», – заявив Сікорський. При цьому він відмовився повідомити, яку саме суму надала Польща на чеську ініціативу.

- **Латвія** приєдналася до ініціативи Чехії із закупівлі сотень тисяч артилерійських снарядів для України.

Про це міністр оборони Латвії Андріс Спрудс повідомив у соцмережі X 6 березня.

«Латвія приєднається до чеської ініціативи, це можливість перемогти росію, і ми повинні зробити все можливе, щоб підтримати Україну. Разом до перемоги!», – написав він.

- Влада **Литви** приєдналася до ініціативи Чехії щодо закупівлі 800 тисяч боеприпасів для України поза Європейським Союзом.

Відомо, що прем'єр-міністерка Інгріда Шимоніте обговорила допомогу Україні з главою уряду Чехії Петром Фіалою.

І вже 20 березня Литва надала 35 мільйонів євро на закупівлю боеприпасів для України в рамках чеської ініціативи.

- **Німеччина** профінансує закупівлю 180 тисяч снарядів для ЗСУ у межах чеської ініціативи.

Постачання боеприпасів будуть відбуватися поетапно і розпочнуться цього літа.

- **Португалія** приєдналася до чеської ініціативи щодо закупівлі артилерійських боеприпасів для України з третіх країн та виділить 100 млн євро.

Мета цієї ініціативи – швидко поставити якнайбільшу кількість боеприпасів різних калібрів, особливо 155 ммю.

- Уряд **Фінляндії** також приєднався до чеської ініціативи.

За словами міністра оборони країни Антті Хаакканена, Фінляндія виділить на реалізацію програми 30 мільйонів євро. При цьому міністр не уточнив, коли саме будуть надані ці кошти.

- Влада **Швеції** вирішила приєднатися до ініціативи Чехії щодо закупівлі боеприпасів для України і готова надати на це 30 млн євро.

Фінансування відбудеться у рамках 15-го пакету шведської допомоги Україні, який наразі розглядає парламент країни.

Нагадаємо, 17 лютого президент Чехії Петр Павел заявив, що Прага знайшла за кордоном сотні тисяч артилерійських боеприпасів, які б могла доставити в Україну.

І вже 13 березня у Чехії уточнили, що артилерійські боеприпаси, закуплені в країнах поза ЄС, можуть доставити в Україну вже у червні.

Україна підписала двосторонню безпекову угоду з Нідерландами та Естонією

Президент України Володимир Зеленський та прем'єр-міністр **Нідерландів** Марк Рютте підписали двосторонню угоду про співпрацю у сфері безпеки.

Документ передбачає 2 млрд євро військової допомоги від Нідерландів цього року, а також наступну оборонну допомогу протягом наступних 10 років.

Угода також визначає пріоритети надання допомоги у сфері протиповітряної оборони, артилерії, морських та далекобійних засобів з особливим акцентом на зміцненні Повітряних сил ЗСУ.

Договір формалізує позицію Нідерландів щодо санкцій проти Росії

та надання допомоги Україні в економічному, кібернетичному та інших сферах.

Уряд **Естонії** слідом за іншими західними країнами також має намір підписати двосторонню угоду у сфері безпеки з Україною, надавши вже 1,4% ВВП допомоги та готуючи новий пакет озброєнь.

Україні вдалося повернути з окупації ще кілька дітей

На підконтрольну Україні територію 11 березня вдалося повернути ще одну групу дітей разом із їхніми близькими.

Про це повідомив керівник Херсонської обласної військової адміністрації Олександр Прокудін.

Він розповів, що з тимчасово окупованих територій повернулися сім'ї із 5 дітьми, а також 18-річна сирота.

У понеділок, 18 березня, на підконтрольну Україні територію із тимчасово захоплених частин Запорізької та Донецької областей виїхали ще три сім'ї з дітьми.

Зазначається, що одна із сімей проживала в Енергодарі. Вони працівники нині захопленої Запорізької АЕС, у яких – трирічна дитина. Відмовившись від співпраці з російськими окупантами, вони пережили обшуки, погрози, залякування, примус, фізичне насильство, затримання та допити.

Інша сім'я – мама з восьмирічним сином – перехувалися в дідуся та бабусі. Хлопчик навчався онлайн в українській школі. Одного разу до їхнього будинку з обшуком прийшли росіяни.

Ще одна дитина, яку вдалося повернути на підконтрольну Україні територію, – дев'ятирічний хлопчик із тимчасово захопленої частини Донецької області.

МАГАТЕ вимагає терміново повернути Запорізьку АЕС під контроль України

Рада директорів МАГАТЕ 7 березня більшістю голосів підтримала розроблений Україною проєкт резолюції щодо ядерної безпеки, захищеності та гарантій в Україні, яка вимагає від росії залишити Запорізьку атомну електростанцію.

Документ закликає РФ до термінового виведення всього несанкціонованого персоналу разом із військовими із ЗАЕС та до негайного повернення станції під повний контроль компетентних органів України відповідно до ліцензії, виданої Державною інспекцією ядерного регулювання України. Це необхідно для гарантування її безпечної та надійної експлуатації.

Також, в ухваленому документі висловлюється серйозне занепокоєння нестабільним станом ядерної безпеки та захищеності на ЗАЕС. Особливо це стосується відсутності належного кваліфікованого персоналу на майданчику, прогалин у проведенні планово-попереджувальних робіт, відсутності надійних

ланцюгів постачання, вразливого стану водопостачання, зовнішнього електропостачання та встановлення протипіхотних мін у буферній зоні між внутрішнім та зовнішнім периметром установки.

Влітку Україна матиме 6 винищувачів F-16 та 12 підготовлених пілотів

До літа цього року очікується, що 12 українських пілотів будуть готувати літати на винищувачах F-16 після 10 місяців навчання у Данії, Великій Британії та США.

Про це пише The New York Times із посиланням на джерела.

Як пише видання, у новому навчальному центрі в Румунії вже чекають винищувачі та льотні інструктори, проте українські пілоти ще не прибули і коли вони розпочнуть навчання там невідомо. NYT зазначає, що ця затримка є свідченням «замішання та хаосу», які виникли на шляху НАТО у постачанні F-16.

Але підготовка українських пілотів триває: зараз очікується, що 12 з них будуть готові до бойових вильотів на F-16 до літа.

У ЄС озвучили терміни постачання Україні половини від обіцяного мільйона снарядів

Європейський Союз планує до кінця березня поставити Україні половину від обіцяного мільйона снарядів для ЗСУ.

Про це повідомив речник Єврокомісії із зовнішньополітичних питань Петер Стано в ході брифінгу.

«Мета залишається незмінною: ми поставимо Україні 1 мільйон артилерійських боеприпасів в цьому році. А наприкінці березня ми вийдемо на цифру в півмільйона снарядів», – сказав він.

Він нагадав, що спочатку ЄС планував передати всі обіцяні боеприпаси до кінця березня.

«Так, ми не поставили мільйон снарядів. Але Україна отримує навіть більше мільйона, якщо орієнтуватися на вже наявні потужності та розміщені замовлення», – резюмував представник Єврокомісії.

Rheinmetall хоче відкрити в Україні як мінімум чотири збройових заводи

Німецький оборонний концерн Rheinmetall планує побудувати на території України як мінімум чотири

заводи, на яких виготовлятимуть зброю.

На підприємствах будуть виробляти снаряди, військову техніку, порох та засоби протиповітряної оборони.

«Зараз Україна є для нас важливим партнером, ми бачимо там потенціал у розмірі від двох до трьох мільярдів євро обороту на рік», – заявив гендиректор Rheinmetall Армін Паппергер.

Стало відомо, як зросла кількість жінок у складі ЗСУ

У складі Збройних сил України станом на початок 2024 року було 62 тисячі жінок. З них 45 тисяч 587 – військовослужбовиці, це на 2 тисячі 108 більше, ніж у жовтні.

Такими даними 8 березня поділився Military Media Center.

При цьому у 2014 році у складі ЗСУ було понад 49 тисяч жінок, але військовослужбовиць було лише 16 тисяч 557.

На сьогоднішній день 13 тисяч 487 жінок мають статус учасниці бойових дій та понад 4 тисячі перебувають у районі проведення бойових дій.

В Україні можна мобілізувати 5 мільйонів чоловіків

Україна може мобілізувати 5 мільйонів чоловіків за даними Texty.

Однак, у розрахунках враховані лише деякі групи населення, тому фактична кількість може бути меншою.

Нинішній резерв складає 1,1 мільйона осіб, з огляду на загиблих, по-

ранених та виключених через окупацію. Ще 570 тисяч втрачено через окупацію, а за кордоном можуть знаходитись близько 659 тисяч чоловіків, які можуть бути мобілізовані. Також, до резерву не долучено 1,02 мільйона інвалідів та ще кілька інших груп. Загалом можливий резерв становить приблизно 707 тисяч чоловіків віком 18–26 років. Це без урахування деяких категорій, які звільнені від мобілізації, таких як батьки, усиновлювачі та близькі родичі загиблих у АТО.

Якщо розширити вік мобілізації до 18 років (це без мобілізації студентів), резерв може збільшитись до 434 тисяч осіб.

Вперше в історії: український фільм «20 днів у Маріуполі» отримав «Оскар»

Фільм Мстислава Чернова «20 днів у Маріуполі» про облогу Маріуполя російськими військами у лютому-березні 2022 року отримав премію «Оскар» у категорії «Найкращий документальний фільм». Це перша кінонагорода для України за весь час проведення премії.

«Я би віддав цей «Оскар», аби росія не напала на Україну, не окупувала наші міста, не вбивала наших людей. Але разом ми можемо зробити так, щоби правда перемогла. Слава Україні!», – сказав Мстислав Чернов, отримуючи нагороду.

БИТВА ЗА МОВУ: РОСІЯ ЗДІЙСНЮЄ ТОТАЛЬНИЙ ЛІНГВОЦИД НА ОКУПОВАНИХ ОБЛАСТЯХ УКРАЇНИ

Інна Міхно

Російська влада не втомлюється повторювати, що розв'язує “конфлікт” в Україні виключно з “київським режимом” та українськими “нацистами”, які начебто утискають російськомовне населення. Та насправді всі зафіксовані факти, які вчиняють російські військові та влада на тимчасово окупованих територіях, свідчать про очевидний злочин. Росія веде війну проти українського народу та української мови. Після майже 33 років незалежності в Україну знову повернулися систематичні заборони української культури та мовні репресії, мета яких одна – стерти українську ідентичність, асимілювати з російською. Сьогодні лінгвоцид і пропаганду виключно “русского мира” можна вважати одними із найбільших геноцидів росії проти Українського народу.

Силами спеціальних операцій Збройних Сил України для координації рухів спротиву проти окупації України, збору інформації про ворога, допомоги партизанам була заснована урядова організація – Центр національного спротиву ССО ЗСУ (ЦНС). Центр нацспротиву збирає інформацію й про події на тимчасово окупованих територіях і надає Hromada факти, що засвідчують утиски української мови.

Зокрема, у Центрі нацспротиву розповіли, що витіснення державної мови з усіх сфер життя на окупованих територіях триває вже 10 років – від початку окупації Донецької та Луганської областей, півострова Крим у 2014 році. А після початку повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 року – все це “дійство” почало набувати куди більш масового характеру.

“Це – свідома та відкрита політика кремля. Відповідні директиви спускаються з Москви до виконання місцевими окупаційними адміністраціями. Що типово для московського тоталітарного режиму, ще з часів царату та радянського режиму, чимало колаборантів та заїжджих управлінців намагаючись вислужитись та продемонструвати свою ефективність, самостійно ініціюють так звані акції з “пошуку відьом”. Що маєється на увазі? Вони заохочують місцеве населення, яке симпатизує росії, доносити про факти вживання української мови, виконання пісень, читання книг. Натомість же пропонують грошові винагороди, півтівки або участь у різного роду організаціях наближених до влади. Це сучасний аналог комсомолу та дружинників радянського періоду. Найбільш активною є група “Крымский Смерш” (*Смерш* – це назва низки незалежних одна від одної контррозвідувальних організацій у Радянському Союзі під час Другої світової війни. А “Кримський Смерш” – спільнота донощиків, яка вишукує кримчан з проукраїнською позицією – прим. Hromada), – розповіли в Центрі нацспротиву.

Так, окупаційна влада для інформування використовує лише російську мову і примушує використовувати її в установах, навчальних закладах та публічному просторі. Відбувається витіснення української мови й з освітнього процесу.

Крім того, окупаційна влада обмежує доступ до літератури та друкованої продукції українською мовою, особливо виданої після 1991 року. Більше – росіяни мають намір законодавчо заборонити українські книжки, на Москві розробили й відповідний законопроект, який регулюватиме потрапляння таких книг до бібліотечних фондів.

А на питання, чи прослідковуються якісь конкретні стратегії для русифікації громадян і чи подібна вона до колишніх тоталітарних методів, у Спротиві, також, на жаль, відповіли стверджувально.

“Цей процес був пропрацьований до деталей, ще до початку повномасштабного вторгнення та апробований на тимчасово окупованих територіях ОРДЛО (Окремі райони Донецької і Луганської областей – прим. Hromada) та Криму ще з 2014 року. російська мова як мова інформації для загального ознайомлення та реклами, оголошень, вивісок. Окупанти першим ділом змінювали дорожні знаки на в'їзді у міста на російськомовні, а також взялися відновлювати радянські назви вулиць або ж перейменовувати наявні. З публічного простору забирають будь-яку символіку, що має відношення до українства. Повна русифікація простору: вказівники, назви топонімів, вулиць, рекламні вивіски – усе виключно російською”, – зауважують у Центрі спротиву.

Наприклад, Уповноважений із захисту державної мови Тарас Кремень повідомляв про зафіксовані вже кілька сотень фактів лінгвоциду, які росіяни системно здійснюють на тимчасово окупованих територіях, що супроводжується не лише погрозами та залякуванням, а й застосуванням фізичної сили, обмеженням волі, викраденням, тортурами та, на жаль, вбивствами.

Окупована освіта

Основні зусилля щодо насадження російської системи освіти кремль зосереджує на дітях молодшого шкільного віку, тобто на свідомість тих, на кого їм простіше впливати.

“Українська мова, література та історія України, як предмети вивчення, вилучаються окупантами зі шкільних програм, замінюються російськими з відповідним ідеологічним наповненням. Підручники та художня література фізично знищуються, вчителів змушують переходити на російські “стандарты навчання”. Усі згадки про Україну вилучаються, навіть саме слово “український”: так, формулювання “клас з українською мовою викладання” змінилося на “классы с преподаванием на языке народов Донбасса”, – розповіли в Центрі.

За даними Спротиву, на окупованих територіях російська адміністрація здійснює жорстку політику утисків не лише української мови, а й кримськотатарської. Так, у 2019 році в Криму вже не залишилося жодної української школи. Із 15 національних кримськотатарських сіл, за даними заголовки Меджлісу кримськотатарського народу Ільмі Умеров, лишилося сім, та насправді – жодної, бо викладаються всі предмети російською.

“Окупанти заборонили викладання української мови в школах. Змушують українців використовувати російську мову в офіційному діловодстві. Переслідують активістів, які борються за збереження української та кримськотатарської мов. На окупованих територіях Херсонської та Запорізької областей росіяни також обмежують доступ до вивчення

української мови. Кількість годин, які приділяють цьому предмету в школах, збираються скоротити. За традицією, нібито у відповідь на скарги батьків. Вчителів, які намагаються зберегти години вивчення української мови в школах окупанти розглядають як “почекунів”. Так вони називають тих, хто очікує звільнення територій”, – кажуть у Центрі нацспротиву.

На додачу до цього всього, з росії завозять російську літературу, нібито, необхідну для навчального процесу.

“Окупанти постійно напружують доповнення у навчальні програми для школярів та студентів на ТОТ (тимчасово окупованих територіях). Загальний обсяг завезеної макулатури склав понад 2,8 млн примірників. Це, зокрема, нові підручники з історії для 10-11 класів російських шкіл, які просувають позицію кремля щодо повномасштабної збройної агресії рф проти України, заперечують державність та історичну самобутність України”, – зауважили у Спротиві.

Великий брат

Окупаційна влада вкладає значні ресурси в інформаційну пропаганду, просуваючи її не лише через освітні заклади, а й медіа, відбувається блокування української інформації з метою зросійщення окупованих територій. Знищуються бібліотеки, музеї, українська символіка.

“Перш за все – повний контроль над масмедіа. Не допускається існування невідконтрольних владі медіа. Основні пропагандистські меседжі росії доносяться через телебачення, радіо та друковані видання, а ще – пропагандистські публічні заходи. Навіть за умов блекауту в міста скеровують автотелевізори, що транслюють у публічних місцях “новинні випуски”. Інформація ж про кадрові пропозиції, гуманітарну допомогу передається через тих, хто першим пішов на співпрацю з окупантами. Вони – ключові посередники”, – впевнені у Спротиві.

Як зауважили в Центрі, російські пропагандисти намагаються всіляко виправдати свою агресію проти України, “вишукуючи” історичне виправдання або створюючи сфальсифіковані звинувачення. І “слово” стає основною зброєю в російській пропаганді.

“Через власні медіа ворог поширює наративи про історичну належність українських територій до рф, і що росія – жертва агресії “колективного заходу”, а в Україні панує нацистський режим і що саме вона обстрілює мирне населення. А також сіє страх та підриває авторитет та віру в українську армію, розповсюджуючи фейки про втрати української армії, про нездатність ЗСУ змінити хід війни й що Захід відмовляється допомагати Україні. Натомість росія активно просуває думку про успіхи російської економіки, економічне покращення на окупава-

них територіях після приходу військ рф”, – розповіли в Спротиві.

За даними Спротиву, у 2014 році Україна втратила 503 частоти телевізійного мовлення в АР Крим, ще 175 – в Донецькій та Луганській областях. А з початку повномасштабного вторгнення – ще понад 200 частот. У Спротиві фіксують активне припинення діяльності українських ЗМІ, а також інтернет-ресурсів.

Натомість росія створила вже низку власних телеканалів для поширення своєї пропаганди, на яких діє обмежений пакет каналів, які транслюють виключно “русский мир” (“Таврия ТВ” (Херсонська область), “Мариуполь 24” (Донецька область), “Запорожское агентство новостей” (Запорізька область) і т.д.). Здійснюють роздачі і безкоштовних газет (“Горловка. Сегодня”, “Республика”, “Новороссия” тощо). А у Криму окупантами безкоштовно поширюється газета “Крымская правда”, яка контролюється росіянами з 2014 року. І це далеко не межа.

“Кремль засобами радіоелектронної боротьби (РЕБ) блокує трансляцію теле- та радіосигналу українських медіа. Також блокується діяльність українських операторів GSM-зв'язку. Над провайдером Інтернету встановлюється контроль через ФСБ та роскомнадзор. Основною моделлю російської пропаганди є безальтернативність джерел інформації, в межах якої всі медіа блокуються, крім державних. Росія створює власний інформаційний простір, намагаючись максимально закрити його від зовнішнього світу”, – кажуть у Центрі спротиву.

Найбільшу увагу росіяни приділяють пропаганді серед школярів та студентів, які менше читають газети та дивляться телевізор. Для цього створюються осередки для псевдогромадських рухів, які організовують молодіжні заходи. Зокрема, лише на ТОТ Луганської області діє понад 65 “громадських організацій”. Найпоширеніші – “Движение первых”, “Молодая гвардия”, а також осередки, де для дітей проводять військові збори – “Юнармия” та “Добровільне товариство сприяння армії авіації”.

За замислом російського вищого політичного керівництва, впевнені в Центрі, це має сприяти пришвидшенню інтеграції окупованих регіонів у політико-правовий, соціальний та економічний простір росії.

На жаль, це лише частка зафіксованих фактів, направлених на тотальне знищення української ідентичності та свідомості. Всі дані про ситуацію на ТОТ України за підсумками 2023 року Фахівці Центру національного спротиву зібрали у велике [дослідження](#), де описуються злочини російської федерації, які залишили руйнівний слід у всіх сферах життя України. Моніторинг здійснюється й надалі на базі даних отриманих як з конфіденційних джерел, так і від офіційних держструктур.

ІНФОРМАЦІЙНА ГІГІЄНА ПІД ЧАС ВІЙНИ: ЯК НЕ ПОТРАПИТИ НА ГАЧОК РОСІЙСЬКОЇ ПРОПАГАНДИ В МОРІ ІНФОРМАЦІЇ

Карина Нікітішина

За даними USAID станом на 2023 рік, 57% українців не вважають дезінформацію нагальною проблемою. Водночас, щодня ми споживаємо неймовірну кількість контенту, а більшість довіряє не тільки медіа з «білого списку», але й анонімним Telegram каналам, думкам «експертів» у Facebook, YouTube та TikTok, які беруть безпосередню участь у цій же дезінформації. «Громада» поспілкувалася зі засновницею ініціативи з інформаційної гігієни «Як не стати овочем» Оксаною Мороз: комунікаційницею з 20-річним досвідом, запрошеною спікеркою Києво-Могилянської бізнес-школи та відомою письменницею – авторкою книжок з інфогігієни.

За вашими спостереженнями, як загалом змінився російський підхід до продукування фейків на третій рік повномасштабної війни? Чи стало важче для звичайних українців відрізнити правду від неправди?

Варто взяти для класифікації спочатку період із 2014 року до квітня-травня 2022, він є досить великим й умовно назвемо його першим. Будемо класифікувати його як період, коли в Росії діяли достатньо прямо: намагалися вихваляти Путіна, Росію, «руський мір» та просто відверто брехали, розказували про розіп'ятих хлопчиків і таке інше. Після квітня-травня, коли російські війська були вигнані з Київщини, Сумщини, як світ побачив Бучу та інші звірства, пропаганда взяла паузу. Вони перейшли на інший формат – таких традиційних інформаційних операцій, де вони у великій кількості працюють із нашою внутрішньою проблематикою. Так, вони постійно щось брехали і брешуть, але вони перестали суттєво щось вигадувати. Натомість вони відстежують інформаційний простір, беруть українську проблематику і намагаються викрити ситуацію в тих векторах, які їм потрібні. Десь вони лякають, десь розколюють, дезорієнтують, дискредитують, але завжди в основі знаходиться правда.

Тобто, якщо дискредитується мобілізація: береться кейс реального неправомірного випадку на кшталт «хапають на вулицях», а потім створюється в інформаційному просторі враження, що абсолютно всі 100% ситуації такі. Не кілька відсотків, не один єдиний кейс, а абсолютно всі. Якщо вони працюють із темою корупції, казатимуть не про окремі кейси корупціонерів, а: «Всі крадуть, все пропало, усюди зрада, допомоги не дають!». Власне через це розпізнавати російську пропаганду українцям стає дедалі важче. Тому що людині, яка не є дослідником, важко визначити, який там відсоток правди, а який відсоток перебільшення. Чи не єдиний момент, на який ми можемо орієнтуватися, це емоційність. Завдання російської пропаганди – пробудити в нас емоції, щоб ми обговорювали той чи інший кейс не раціонально, наприклад, як із корупцією, а щоб ми емоційно кричали, принижували один одного тощо. На цій емоційній основі їм легше досягати своїх цілей по розколу, дезорієнтації, демотивації українців.

Досить часто після появи нової інформації з чутливих для українського суспільства тем, можна спостерігати цілу хвилю коментарів у соціальних мережах, де користувачі обговорюють таку новину зі своєї точки зору. Це роблять не тільки звичайні користувачі, але й блогери-мільйонники, лідери думок, різні експерти. Часто подібні новини «обрастають» російськими фейками, які потім неусвідомлено розповсюджуються самими ж українцями. На вашу думку, чи взагалі можливо спробувати донести до людей, що не варто писати

коментарі та знімати на відео свої припущення до моменту, поки не буде оприлюднено більше офіційної інформації? Адже фактично, нашими ж руками досягається мета росіян.

Це раціональний підхід, який, безумовно, мав би бути, але, це якби ми жили в ідеальному світі. Завдання росіян полягає в тому, щоб зробити інфопривід максимально емоційно насиченим. Навіть людям, які розуміють, як працює російська пропаганда та пропаганда загалом, що таке маніпуляції, важко стриматися. Недавній приклад: у [Financial Times](#) з'явилася стаття, що нібито американці заборонили українцям виконувати дії, які можуть нашкодити нафтопереробним заводам Росії. Це викликало максимальну реакцію в українців. Практично кожен емоційно висловив свою експертну думку щодо цього. Згадували всіх: і Financial Times, і журналістів, і ніби ледь не всі у світі винні. Водночас це абсолютно класичний «вкид», який Financial Times, та й не тільки вони, робили не раз. Матеріал написано на основі анонімних джерел. Якщо проаналізувати контекст, можна згадати, що, здається, тільки Bloomberg до них писав про подібне. Ніяких підтверджень немає. Сполучені Штати в час виходу матеріалу сплять, відповідно, від них не було реакції за європейським часом. Тут завдання було емоційно долучити всіх після нічного обстрілу. Це абсолютно вдалося. Але як ми можемо закликати людей до раціональної поведінки в таких ситуаціях? Ніяк, бо збіглись обстріл та емоційно заряджена стаття. Ми не знаємо, чи було це випадковим збігом, чи ні, в нас немає фактів, ми можемо лише здогадуватися.

Російська пропаганда не працює прямолінійно: вона моделює ситуації, в яких навіть раціонально мислячі люди мають вести себе максимально емоційно. Потрібно мати надзвичайно багато витримки, щоб «піти навпаки». На це здатні далеко не всі. Кожного з нас можна поставити в ситуацію, в якій ми не зможемо раціонально мислити. Ми підемо по тому вектору, який нам задав маніпулятор. Тому я не схильна закликати людей раціонально діяти, тому що вони цього не зроблять. Можна лише надати їм «маячки», щоб вони могли засумніватися у своїх реакціях і діях. Якщо ви ознайомились з інформацією й виникла сильна емоція, будь-це злість, сум, чи навіть радість – це може бути сигналом для вас, щоб поставити уточнювальні запитання: «Хто це сказав? Що це за анонімне джерело?». Уточнювальні запитання можуть допомогти людині збити емоцію й засумніватися.

Але я свідомо, що лише незначний відсоток людей буде застосовувати цей підхід. Тому питання протидії дезінформації в сучасному світі, за умов розвитку інформаційних технологій, є дуже складним. Це справді комплексне питання, яке може стати предметом наукових досліджень та дискусій. Тому не варто зараз занурюватися в деталі. Але варто пам'ятати про важливість критичного мислення та осмислення інформації.

Чи почали люди більш критично ставитися до заяв публічних осіб, блогерів та експертів? Адже, наприклад, факт того, що якийсь блогер, який у минулому був, скажімо, депутатом Верховної Ради, розповів певну новину, не дорівнює тому, що його думка є правильною.

Люди схильні вірити в те, в що їм хочеться вірити. Якщо взяти кейси, наприклад, із повномасштабним вторгненням та зі звільненням Залужного, то людям не хотілося вірити. І вони не вірили, попри те, що була купа фактів. Якщо люди не хочуть вірити, не хочуть бачити, вони ігнорують усі докази. Українці вірять людям і не вірять інституціям. Існує велика проблема [псевдоекспертів](#), причому дуже широкого штибу, від магічних спеціалістів і тарологів, до колишніх депутатів. По-перше, їх стало більше в інформаційному просторі. По-друге, кожен, хто має хоча б якийсь зв'язок зі Збройними Силами, вже має певний плюс довіри. Я не бачу соціологічних та наукових досліджень, які б це підтверджували. Але це досить значна проблема, на мою думку. Якщо говорити про експертів і псевдоспеціалістів, то до них довіра завжди була високою. Наприклад, той же Арестович. Він щодня «сумлінно працював» впродовж цілого року, щоб втратити довіру до себе. Зараз довіра до нього приблизно на тому ж рівні, що й у старих політиків, як у Тимошенко та в Порошенка.

Я не бачу доказів того, що люди стали менше довіряти псевдоекспертам. Вони можуть менше довіряти одному, більше іншому, але один від іншого не відрізняється. Через те, що фахові експерти, політики, та будь-хто, хто має експертизу, не дає відповіді на ті питання, які хвилюють людей (коли буде обстріл, коли закінчиться війна), відповіді на всі ці питання щедро роздають усі ці псевдо «товариші». Ця велика проблема так і залишається.

Дуже велика кількість людей, що в Україні, що в США, насамперед довіряють американським медіа. Багато матеріалів наших інформаційних агентств є перекладами англійських статей. Чи не може таке ставлення інколи й зашкодити, адже так можна потрапити на

англомовне джерело, яке підпільно спонсорується Москвою, чого можна не помітити за думкою: «Іноземним медіа ми можемо довіряти»? Чи може більшість наших журналістів фільтрувати подібну інформацію, щоб не подавати її читачам?

Вони мають фільтрувати згідно з усіма стандартами. Але є вимоги стандартів, а є вимоги аудиторії, хайп. Тут я б не розділяла на українських журналістів та інших, одні правила для всіх: є стандарти журналістики, а є алгоритми та монетизація. Щоб вижити, кожен із журналістів балансує. Це я не враховую конспірологію щодо того, хто кому платить та під чиїм впливом знаходиться. На мою думку, в більшості випадків це зайва конспірологія, оскільки багато журналістів йдуть за аудиторією. Вони пишуть те, що цікаво почути аудиторії. Наприклад, Такер Карлсон – він такий сам по собі, чи просто зрозумів, що потрібно аудиторії? Олексій Арестович – він сам такий, чи зрозумів, що потрібно аудиторії? Це філософське питання, на яке я схильна відповідати, що вони знайшли, чого саме хоче аудиторія.

Українські медіа та українці схильні довіряти будь-яким іноземним медіа, тому що є синдром 24 лютого. Попереджали, ми не вірили, але все справдилося. «Наші» не попереджали, а «іхні» попереджали. До 24 лютого, на моє суб'єктивне враження, не було такого рівня довіри, зараз вона зросла.

Якщо повернутися до теми анонімних джерел, про яку ви згадали, як саме людина може зрозуміти, яким матеріалом на анонімних джерелах можна довіряти, а яким ні? Адже інколи анонімність обґрунтовується безпекою джерела.

На каналі «Як не стати овочем» нещодавно вийшло [відео](#) на цю тему з шеф-редакторкою «Бабель» Катериною Коберник: яким анонімним джерелам, у яких випадках можна довіряти. Я ж можу розповісти про це з точки зору практики інформаційної гігієни. Взагалі, в кожного медіа є свої стандарти роботи з анонімними джерелами. Якщо це «біле» медіа, то завжди буде кілька різних незнаних між собою джерел тощо. Це на совісті редактора й журналістів, чи проконтролювали вони це, чи ні. Але є ситуації, коли маємо справу з однією редакцією, одним редактором, одним журналістом, який щось дізнався з кількох анонімних джерел, але всі решта медіа або джерела про це мовчать. Тоді треба чекати розвитку подій, дивитися на контекст, спостерігати за динамікою висловлювань людей з різних таборів, які мають різні точки зору стосовно проблематики.

Є ситуація, коли, як зараз у Financial Times, виходить матеріал, який спирається на анонімні джерела. Є інша ситуація, коли є резонансна тема, як було з повномасштабним вторгненням, або зі звільненням Залужного, і всі провідні медіа, їх джерела, говорять про одне й те саме. Якщо вони відхиляються, то інформація тільки деталізується. Вони не заперечують один одного, а доповнюють. Це вже сигнал: ми точно маємо прецедент. Далі по ньому дивимось, яка в нас є аналітика. От як було з Залужним: бачимо ряд подій, коли вже раз, другий, третій щось відбувається, це тенденція. Потім тенденцію підтверджує купа анонімних джерел, які кажуть те ж саме. Це не має нас спонукати вже робити висновки, але це точно ситуація, в якій розумієш, що щось точно відбувається. А далі вже дивитися, як ця ситуація розвивається.

Іншими словами, якщо це один випадок, одні джерела однієї-двох

ВІДМИТИСЬ ВІД ОКОПІВ

Анастасія Варару

Про хаб для військових під Бахмутом, куди захисники можуть прийти, аби "відмитись від окопів", віддати на прання речі, поїсти домашньої їжі, посидіти ввечері біля вогнища та поспілкуватись із капеланами та волонтерами, коли є бажання.

«Навоколишній світ реагує на нашу дію, протидію або бездіяльність. Тому вибір, який ми здійснюємо, навіть по самому несуттєвому приводу, впливає на те, що буде відбуватись навколо нас». Ця сентенція американського історика та письменника Тімоті Снайдера добре характеризує життєву позицію капелана та волонтера з Донеччини, Сергія, повсякдення якого не розривне з війною. Він з родиною проживають в Дружківці (45.9 км від Бахмуту) – прифронтовому місті, де кількість цивільного населення рівнозначна кількості людей в пікселі. Всюди пікапи кольору хаки та автомобілі, пофарбовані під камуфляж.

Від початку повномасштабного вторгнення він та його родина активно волонтерили: евакуйовували людей, доставляли воду та їжу тим, хто відмовився виїжджати, знаходили необхідні речі для військових. Минуло року, за донати та допомогу друзів, вони відремонтували будинок своїх батьків, підвели воду, опалення. Облаштували його, як місце, де могли б залишитися на ночівлю волонтери, жителі з сусідніх населених пунктів, та військові, які на певний час повертались з лінії фронту.

Таким чином, дружківський волонтер все частіше зустрічався з воїнами. Бачив, наскільки тим бракує підтримки серед місцевого населення, яке в прифронтових зонах, подекуди, буває ворожим та не викликає довіри. За словами молоді, яка постійно співпрацювала з Сергієм, через його простоту, щирість та безкорисність, все більша кількість хлопців починали звертатись до нього за допомогою. Тож коли його друг-капелан із Рівненщини привіз до них в Дружківку мобільну "капеланську лазню", і Сергій вирішив відкрити Хаб відновлення для військових – закупивши додатково пральні та сушильні машини, то довіра, вибудована місяцями волонтерської роботи, дала свої плоди.

Проекту вже 5 місяців. Він став місцем, куди захисники можуть прийти, аби "відмитись від окопів", віддати на прання речі, поїсти домашньої їжі, посидіти ввечері біля вогнища та поспілкуватись з капеланами та волонтерами, коли є бажання.

Всі послуги для захисників – безоплатні. Хаб наразі функціонує за кошти від донатів та різних волонтерських зборів. Щомісяця близько 4,000 гривень нараховується за комунальні послуги. Також є додаткові витрати на ремонтні роботи та закупівлю будівельних матеріалів та продуктів.

Сергій Северин / Фото - Тім Пушкарюк

Щодня цей перевалочний пункт відпочинку для військових відвідують в середньому 10-15 чоловік. Залежно від обстановки на фронті, за тиждень послугами хабу можуть скористатись близько 100–150 людей. Хлопці просто вільно заходять до будинку, вітаються, віддають на прання пакет речей, на якому написаний їх позивний, та йдуть одразу до лазні. Після охочі можуть піти на масаж, якщо серед волонтерів приїхав хтось із реабілітологів або масажистів. Ввечері, або вже наступного дня вони приходять за поправними речами, а коли мають час, то залишаються на спільний обід або вечерю. Дружина Сергія Олена та його дві доньки майже щоденно знаходяться на території хабу та виконують левову частину роботи, створюючи левову частину роботи, створюючи затишок та привітну атмосферу. Кілька разів на місяць до центру приїжджають волонтерські команди

з різних регіонів країни, більшість з них це молодь із протестантський церков. Тимчасово вони розвантажують насичений розклад родини, беручи на себе прання, прибирання приміщення, топку лазні, приготування їжі. Допомагають із будівництвом, спілкуються з військовими і часто, майже "насилено" намагаються "затарити" їх сушеним м'ясом, горішками та іншими смаколиками. Подібна підтримка з боку волонтерів дуже підбадьорює Сергія. Він говорить, що коли цивільне населення зайняте ділом та об'єднує свої зусилля й ресурси аби допомагати військових, то в них не залишається ані бажання, ані часу на сварки. Ніхто не міряється, не конкурує, а просто вносить свою лепту в нашу спільну справу Перемоги. У даному випадку, виконуючи важливу функцію всебічної підтримки військових, яким на фронті непереливки.

«Турбота про військових – це можливість проявити на ділі вдячність і хоча б частково розділити з ними тягар і випробування, які вони щоденно долають. Ви б лиш чули ці історії про те, як вони пішки мають відстояти позиції: 11 кілометрів в –17, по деформованому руїнами та воронками полю, усяяному «пелюстками», з відчутною на собі вагою амуніції, під дронами та мінометним обстрілом, про те, як через брак людей їм доводиться повертатись на позиції кожні 2-3 дні, а не раз на тиждень. Так що вони не встигають поновлювати сили. І є ще безліч історій, які я не маю права розповсюджувати. Але коли це все чуєш, бачиш їх, обіймаєш, то розумієш, що цей хаб – це те мале, що ми можемо зробити для них вже тут і зараз», – говорить Сергій.

Наприкінці березня на території хабу відбувалась загальна зустріч капеланів східного фронту. Близько 20 штатних та позаштатних служителів різних конфесій приїхали на зустріч, аби обговорити можливості подальшої співпраці з об'єднання зусиль на користь військовим. Також, за словами Сергія, декілька з них розглядають можливість створити подібні центри вздовж усієї лінії фронту. Звичайно, діяльність мілітаризованих міст України зосереджена в основному навколо створення послуг для військових. Браку в цьому немає, адже підприємці відкривають пральні, облаштовують місця для відпочинку, локації для харчування. Проте, Хаб Відновлення, це не лише про покриття базових потреб, це не про комерційний – а людський підхід.

«Ми щодня чекаємо на хлопців. Як бачу, якими виснаженими втомленими вони приходять з нуля, то часом просто подивитись в очі, сказати дякую, розтопити для них баньку, відмити керхером засохлу блянку з форми: це те мале, що мені самому надає сили жити і нести відповідальність за свою роль у цій справі перемоги. Я просто не можу та й не хочу брати з них гроші», – відверто говорить Сергій, сині очі якого випромінюють добро, турботу та силу, коли він говорить про воїнів, більшість яких стали вже для нього рідними.

Донька Сергія Ліза розповіла, як кілька разів чула від хлопців, не одразу розуміючи, що мова йде про її тата: "А де той лисий капелан? Хочу, щоб він моїх хлопців попарив". За її словами все частіше хлопці, віддаючи речі на прання, питають чи батько на місці. Також, вона розповідає, як Сергію заздалегідь телефонують командири, як хочуть швидко завести своїх хлопців до хабу. Турботливе керівництво серед військових дуже надихає. Вони приводять свої підрозділи в хаб і "передають" хлопців татові. Це лише декілька годин. Проте, коли після жажів нуля, ти потрапляєш знову в затишок і ці пару годин, проведених серед людей, яким ти довіряєш, є часто життєво необхідними.

[Інформаційна гігієна під час війни] початок на стор.7

редакцій, то потрібно дивитися на контекст та розвиток подій. Якщо це багато джерел багатьох медіа, то вже потрібно аналізувати. Немає якогось універсального рецепта, як взаємодіяти з цими джерелами. Кожен випадок потребує свого підходу.

На вашу думку, як можна просувати практику інфогігієни та боротися з російською пропагандою за межами України, зокрема в США? Адже є чимало політиків, які відкрито чи не дуже підтримують сторону Росії. І причиною для цього не завжди є зв'язки або гроші, інколи тут влучно спрацьовує саме російська пропаганда, яка намагається тиснути на чутливі теми (наприклад, релігія), або ж створювати образ держави, яка просто «рятує» бідних людей.

Протидія завжди передбачає

формування альтернативного поля. Якщо політик щось сказав, і ви спростовуєте це, проводите фактчекінг інформації, то звертаєтесь лише до тих, хто готовий почути цю альтернативну думку. Тому фактчекінг добре працює на експертну спільноту, на спільноту журналістів, які потім формують альтернативне поле. Умовно, якийсь політик Х виходить і каже: «Я ніколи не дам Україні грошей, тому що вона (...)». Ви дивитесь: ми можемо вийти і донести громаді нашу думку зі своїми аргументами, наприклад, якщо нам дали на це час після проповіді в церкві. При цьому ми розуміємо, що є цей політик, який продовжує говорити протилежну думку. Ми не маємо розповідати про те, що він сказав брехню. Ми маємо довести це через чийось справжню історію, яка в порівнянні покаже, що це була брехня.

Фільм «20 днів у Маріуполі» є дуже яскравим прикладом, тому що це не пропаганда, а саме історія. Через

цю історію показали, як себе веде російська пропаганда, і всі зрозуміли, що відбувається насправді. Не потрібно просто кричати про жорстокість війни, це не так ефективно, потрібно розповідати історії людей у контексті війни, так все набагато легше сприймається. Наприклад, у серіалі «Перевізниця» війна теж присутня, але через історію вона сприймається більш глибоко і зрозуміло людям, які цього самі не пережили.

Павло Клімкін під час нашого нещодавнього [інтерв'ю](#) дуже добре відповів на ваше запитання. Якщо українські фермери поїдуть до американських фермерів, а наше духовництво відвідає американські громади, то через особистий досвід та історії, які вони зможуть розповісти, це буде сприйнято набагато краще, ніж якщо туди поїдуть депутати. На мою суб'єктивну думку, час того, що ми можемо завоювати аудиторію просто тим, що виступить Зеленський, давно пройшов. Час, коли

приїжджала українська делегація й займалася лобіюванням чогось, вже минув.

Настала пора, коли культура почне грати важливу роль, стане новим видом дипломатії. Це може бути спортивна дипломатія, кулінарна дипломатія тощо, тобто те, що передає наші емоції, наші спільні з іноземцями сфери діяльності. Спільноти спілкуватимуться між собою, ділитимуться досвідом. Наприклад: ваші фермери сіють кукурудзу. Наші теж сіють, але перед цим ще розмінують поля. Люди матимуть спільну основу, але різний досвід, та переживатимуть ті ж емоції. Це переконливіше, ніж просто раціональні аргументи. Навіть коли є аргументи та факти, це не дає результатів, особливо під час такого гострого виборчого періоду, в якому зараз перебувають Сполучені Штати та половина світу.

ПРИЛЮДНА СТРАТА КУЛЬТУРИ: РОСІЯ ВЕДЕ ВАРВАРСЬКУ ВІЙНУ ПРОТИ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Інна Міхно

Вже як 12 років російська федерація здійснює не лише фізичний геноцид, а й веде цілеспрямовану політику знищення культурної ідентичності, стираючи будь-які прояви всього українського. Переліки втрачених, пошкоджених або повністю знищених об'єктів культурної спадщини за своєю кількістю просто приголомшливі. Лише починаючи з 24 лютого 2022 року пошкоджено близько 2 тисяч об'єктів культурної інфраструктури, близько 600 – зруйновані повністю. Це – близько 600 бібліотек, понад 20 театрів, філармоній, до 90 музеїв та галерей, понад 300 церковних храмів, синагог та майже кожний культурний центр у населеному пункті.

“Hromada” поспілкувалася з Ігорем Пошивайло, генеральним директором Національного меморіального комплексу Героїв Небесної Сотні – Музею Революції Гідності та співзасновником Штабу порятунку спадщини (HERI). Наразі ці організації працюють над документуванням культурних злочинів, оцінкою втрат та пошкоджень, здійснюють рятувальні операції, забезпечують музейні колекції, а також займаються збором артефактів для подальшої музеєфікації та меморіалізації подій війни.

Втрати української культури

У розмові Ігор Пошивайло розповів, що через введення бойових дій в країні зруйнована дуже велика кількість об'єктів культурної спадщини. Проте є випадки умисного знищення. Майже на 100% доведені факти розкрадання та знищення саме музейних фондів.

“На початку повномасштабного вторгнення й окупації Київщини в селі Іванків було спалено музей, де зберігались колекції робіт народних художників у жанрі “наївного мистецтва”. Зокрема, Марії Приймаченко, Ганни Собачко-Шостак, які є фундаментальними представниками нашої культурної ідентичності. Завдяки моніторингу супутникових систем іноземними партнерами був доведений злочин цілеспрямованого знищення Національного літературно-меморіального музею Г.С. Сковороди в селі Сковородинівка, що на Харківщині. У цьому ж списку майже знищений Меморіальний музей Шухевича у Львові”, – розповідає Пошивайло.

Та як зауважує керівник Музею, найбільшою проблемою є навіть не знищення культурних пам'яток через воєнні чи навмисні дії росіян, а викрадення українських цінностей та унікальних експонатів із музейних архівів, бібліотек і, навіть приватних колекцій.

“Одним із таких прикладів є скіфське золото, яке зберігалось у краєзнавчому музеї Мелітополя. Це і, знищена галерея Куїнджі Архипа у Маріупольському художньому. Перелік величезний, але найбільш показовими фактами мародерства є Херсон: художній та краєзнавчий музеї, де втрати колосальні – викрадено понад 10 тисяч об'єктів. Вся наявна колекція, що демонструвалося на експозиції, була повністю викрадена і вивезена на не підконтрольні Україні території. Зокрема, частину колекції з Херсонського обласного художнього музею ім. Олексія Шовкуненка (у постійній експозиції музею був іконопис XVII-початку XX століття, українське мистецтво II половини XIX-початку XX століття – прим. ред.) ідентифікували на території тимчасово окупованого Криму – в Сімферопольському центральному музеї Тавриди”, – говорить Пошивайло.

Побійся Бога

Під час експедицій Музею та Шта-

бу були зафіксовані факти не лише зневажливого ставлення до історії, традицій, а й релігії. Наприклад, у селі В'язівка через російський обстріл, що здійснювався з північної сторони від Білорусі, була знищена одна з перших в Україні дерев'яних церков, побудована ще у 1862 році.

“Рашисти влаштовували військові склади та штаби не лише в школах, дитсадках, а й в церквах. Зокрема, церква XX ст. у селі Лукашівка біля Чернігова майже повністю вигоріла із середини. Росіяни окупували цю церкву, від якої буквально залишилися два шматки фресок із зображеннями святих, решта інтер'єру – втрачена. У цій же церкві росіяни тероризували й здійснювали жорстокі допити місцевого населення, яке збільшилося вразі через загрозу окупації самого Чернігова. Люди сподівалися, що в прилеглих селах буде безпечніше... Багато зниклих безвісти, у цій же церкві росіяни й розстрілювали людей. Після деокупації ми побували також у Малій Комишувасі, що поблизу Ізюму. За свідченнями місцевих, росіяни у селі розшукували міцну споруду, побачивши церкву, там красива кам'яна споруда на пагорбі, розвернули танк і пострілом в купол випробували її міцність. Церква – вистояла, залишилася лише величезна діра в куполі, через яку просочувалася вода,

знищуючи інтер'єр церкви із середини. У самій церкві ж росіяни облаштували імпровізований госпіталь, за операційні столи – церковні меблі, а довкола храму вирили величезне місто з траншеями”, – згадує свідчення селян Пошивайло.

За його словами, під час записування свідчень селян, місцевих мешканців маленьких громад найбільше шокували факти знищення саме культурних центрів, музеїв, церков, особливо історичних будівель, які “пережили” дві світові війни, але впали під гнітом чергових російських репресій. І сходилися у висновках, що росіяни за своєю люттю та деструктивною силою, переважають фашистських нацистів, які попри воєнні злочини, не вчиняли масового знищення таких культурних об'єктів.

“Це все говорить про рівень варварства росіян. Це взагалі сюр та постапокаліптичні картини боротьби добра зі злом, в особі якого дикий світ московської орди, яка брудним чоботом намагається зруйнувати цивілізований, і хочу наголосити, що влаштований шляхом працелюбності, український світ. І це ненависть до всього українського світу, до рівня життя українців, адже рашистів дивують пральні машини, асфальтовані дороги, вуличне освітлення в селах. Тому вони і намагаються завдавати саме таких максималь-

них збитків”, – впевнений директор Музею Революції Гідності.

Унікальні архіви

Брудні російські чоботи пройшлися й по архівних здобутках України. Так, знищені кілька архівів у Чернігові, на Херсонщині, найбільше – в сільських громадах. Знищені й архіви національних меншин, які містили історію про німецькі та єврейські поселення тощо.

“Були втрачені унікальні архівні матеріали, які не встигли потрапити до центральних сховищ. Рашисти завдавали удару передусім по об'єктах цивільної інфраструктури – знищувалися військомати, обласні або місцеві районні адміністрації, відділи поліції для паралізування місцевого життя. Крім того, багато архівних бібліотечних, музейних колекцій, які вдалося таки евакуювати з тимчасово окупованих територій, перебувають нині також у не достатньо належних умовах зберігання, є упакованими або зберігаються в умовно безпечних приміщеннях, але які не облаштовані необхідним клімат-контролем”, – зауважує він.

“Екстремістська” література

Не менш складна ситуація і зі збереженням бібліотечного фонду, оскільки росіяни дотримуються однотипної стратегії та тоталітарних методів часів Другої світової війни – на окупованих територіях повністю знищуються цілі українські бібліотеки. Зафіксовані факти саме спалювання видань патріотичного характеру, які містять інформацію про історичну та культурну пам'ять.

“Нам до рук потрапив документ так званого міністерства освіти і науки Луганської народної республіки (ЛНР), датований початком 2023 року, який вміщував звернення із завданням до керівників окупаційного режиму – вилучити із бібліотечних фондів книги до заявленого списку. І в цьому списку вказувалася література, яка стосувалася тем голодомору, підручники, методичні матеріали та довідники з історії України для шкіл та інших освітніх закладів. Література, до речі, яка пропагує саме європейські цінності. Навіть комікси для дітей та підлітків, які, очевидно, на думку окупантів, становили “загрозу” безпеці, а насправді були перешкодою у “промиванні” мізків мешканцям. А ще – публіцистичні, аналітичні матеріали видані після 2014 року, після початку російсько-української війни, серія книжок про знаменитих українців – вся художня література про події новітньої історії”, – говорить керівник Музею.

До цього “чорного” списку потрапила й художня книга американця українського походження Даніеля Григорчука “Міф та божевілля”.

“Даніель Григорчук – відомий лікар-токсиколог, який неодноразово бував в Україні. Його експертні знання були дуже важливими у діагностуванні хворіб учасників Майдану, які загинули через отруєння невідомими газами, які Україна не може ідентифікувати по сьогодні. Григорчук написав англомовний роман, в якому описав не лише події Майдану, Революції гідності, а в доступній цікавій формі для підлітків та молоді всю історію України, міфологію й обрядовість, Україну періоду Київської Русі. У книзі вміщено цікавий сюжет про психіатричні лікарні за часів радянської влади, в яких намагалися “боротися” з дисидентами. Цю унікальну книжку про боротьбу українців за свободу нам вдалося перекласти українською мовою і видати. І, звісно, вона б значно вплинула на світогляд молоді на окупованих територіях”, – зауважив Пошивайло.

Співробітники музею також зафіксували розповіді мешканців Ки-

Earn more on your savings with a HIGH-YIELD CERTIFICATE!

See short-term results!

6 MONTHS
2.78% APY*

See your money grow!

13 MONTHS
5.25% APY*

A rewarding option!

THREE YEARS
3.55% APY*

MONEY MARKET SPECIAL

Earn with convenience!

\$250K - \$999K APY*
3.75%

Перейдіть до ukrainianfcu.org для повного графіку роботи і адреси відділень.

UKRAINIAN **УКРАЇНСЬКА**
FEDERAL CREDIT UNION ФЕДЕРАЛЬНА КРЕДИТНА СПІЛКА

ПРОПОНУЄМО ВСІ ВИДИ ПОСЛУГ!

- Чекові рахунки
- Ощадні рахунки
- Сертифікати
- Позики
- Кредити на Нерухомість
- Платіжні Картки VISA®
- Онлайн і мобільний банкінг

ЗАПРОШУЄМО ДО НАШИХ ВІДДІЛЕНЬ!

Citrus Heights, CA
7084 Auburn Blvd.
Citrus Heights, CA 95621
916-721-1188

Rancho Cordova, CA
11088 Olson Dr.
Rancho Cordova, CA 95670
916-894-0822

*APY is Annual Percentage Yield. Rates effective 8/10/23. Minimum deposit \$500. Rates may change. No rate adjustment on prior deposit accounts. Penalty to withdraw the money (principal) you deposited into your Share Certificate before it reaches the maturity date; you may withdraw the dividend earned at any time w/o penalties. APY will remain in effect for the term of the Share Certificate. Dividends compounded & credited quarterly. Fees may reduce earnings. **Applies only to Money Market accounts:** Up to three (3) withdrawals are allowed per month before a fee is imposed. There is a minimum of \$100 per withdrawal. Dividends are compounded & credited monthly. Applies only to IRA share certificate accounts: New IRA contributions only & up to \$7,500 for 2023. Promotional rates are not for other IRA funds, like rollovers or transfers. IRA Share Certificates are subject to IRS contribution limits. Additional deposits are not allowed into the same account. UFCU doesn't offer tax advice; consult a professional tax advisor for IRA contribution limits & deductions. Penalties apply for early withdrawal. **Note:** Other rates & terms are available. UFCU reserves the right to terminate these offers at any time without any further notice. Membership subject to eligibility. Insured by NCUA.

[Америка, яку втрачаємо] початок на стор.1

дування, він буде «реформувати» всі силові органи США, у тому числі найважливіші для національної і світової безпеки, на свій лад, тобто насичуючи їх своїми вірними прихильниками. На що може перетворитися Америка, якщо такі процеси візьмуть гору над спробами американських інституцій протидіяти їм, можна лише уявити.

Чи зможе Трамп привернути до себе виборців Гейлі? Це йому було б потрібно для перемоги у фіналі, та чи перейматиметься він ними? Питання відкрите, бо ці виборці здебільшого голосували за повне повернення США до світового лідерства, навіть повніше й енергійніше, ніж спроба Байдена це робити з позиції деякої слабкості, зумовленої розколом Демпартії на крайньо лівих та поміркованих центристів. Для основного ядра виборців Трампа вирішальним є, навпаки, максимально можливий у нинішню епоху ізоляціонізм США, принаймні від європейських справ та євроатлантичної спільноти цінностей, законів і правил (як це узгоджується із гаслом «Зробимо Америку знову великою», мабуть, його прихильники не замислюються).

У зовнішній політиці Трамп спирається на лідерів зразка Орбана, посиляється тенденції, які у Європі поки що не набули вирішальної перемоги, проте невпинно розвиваються, що видно навіть по Польщі, де, здавалося б, обраний більшістю уряд не може протидіяти агресивній меншості. У кожній країні ЄС є свої «трампчики»: «Конфедерація» у Польщі, «Альтернатива для Німеччини», «Північна ліга» в Італії, партія Марін Лепен у Франції... Правда, подав нову надію Еммануель Макрон, проте чи вистачить йому та його партії сили протистояти трампістським тенденціям у ЄС, відкрите питання. Світова політика повністю втратить передбачуваність і ґрунтуватиметься

ся на особистісних стосунках та домовленостях з терміном дії від декількох днів до декількох місяців.

Якщо переможе все ж таки Байден (і американські інституції встоять перед викликом Трампа!), його зовнішня політика, скоріше за все, набуде більшої невизначеності, ніж у термін, що минає. Це зумовлено тенденціями європейської політики та ситуації у Демпартії, розколотої на крайньо лівих та центристів.

Золота карта для США і світу

Станом на сьогодні фінал виборів ще не визначений, і боротьба буде ще запеклішою, ніж у 2020-му: надто високі ставки. Ставки Трампа – чи не буде він засуджений за принаймні одним із чотирьох судових процесів (серед них найсерйозніші – обвинувачення у підбурюванні до бунту та введенні виборців в оману; також, у спробі навмисного привласнення секретних документів, що мають надзвичайне значення для нацбезпеки США). Ставки Байдена – відчайдушна, чи не остання спроба збереження передбачуваності внутрішньої та зовнішньої політики США та системи світового устрою.

Ситуація складається так, що переможець на фінальному етапі (якщо не відбудеться якихось кардинальних змін на кшталт 7 жовтня 2023) визначать виборці, які голосували за Ніккі Гейлі, і та частина потенційних виборців Байдена, яка вагалася голосувати за нього чи взагалі не голосувала. Серед виборців Гейлі частина голосуватиме за Трампа, а частина – за Байдена. Тут вирішуватимуть: у внутрішній політиці – прихильники економії бюджету та скорочення держбюджету США (за Трампа) або більш помірковані у цьому сенсі (за Байдена).

Ті з прихильників Гейлі, які голосували з мотивів її зовнішньополітичної програми, переважно голосуватимуть за Байдена. Проте, не всі.

Можуть віддати перевагу Трампу значна частина прихильників Ізраїлю, якщо Байден не розрахує пра-

вильно свої подальші кроки. Зараз він виразно піддається впливу лівих, намагаючись дещо незграбно балансувати між прихильниками палестинців та традиційними прихильниками Ізраїлю. Проте, ліві за жодних обставин не голосуватимуть за Трампа, а ось прихильники Ізраїлю, насамперед частина американських євреїв, які раніше схилилися до демократів (і Байден цілком вдовольняв їх), зараз можуть перейти до Трампа, який запам'ятався радикальними діями у цьому напрямі: визнанням Єрусалиму столицею Ізраїлю, «Авраамовими угодами» та рішучими діями проти Ірану. Проте, на другому терміні Трамп із зазначених вище причин стане менш послідовним і менш зосередженим на зовнішній політиці – і далеко не визначено, як він поведе політику також і на Близькому Сході. Зрештою, чи зможе він балансувати інтереси Ізраїлю посеред надскладної ситуації на Близькому Сході та у загальносвітовій невизначеності, теж питання відкрите.

Проте, Байдену треба негайно перестати грати у піддавки зі своїм лівим крилом, бо на цьому напрямі золота карта для його виграшу є у руках радше євреїв, ніж арабів; центристів, а не лівих.

Ставлення до України – вислід

із загальної ситуації

Ситуація навколо України цілком підпадає під всі загальні тенденції, означені у цій статті. У разі перемоги Байдена – продовжиться та ж сама політика. Трамп же може як припинити допомогу, так і зробити якісь радикальні кроки на її захист. Він же першим надав Україні зброю! – кажуть його прихильники. Так. Проте, вони забувають, у яких обставинах це відбулося. Трамп своїми панегіриками путінові та деякими висловами (зокрема, «преса – ворог народу») спричинив небезпідставні підозри у втручанні РФ у вибори на його користь та навіть у змові з путіним. Конгрес тоді ухвалив законопроект, яким зобов'язав президента Трампа надати допомогу Україні. Затиснутий у кут, Трамп був змушений діяти дещо на випередження подій – і змушений був надати Україні джавеліни.

Отже, якщо виграє Трамп, для України все залежатиме від складу Конгресу: чи переможуть прихильники України в обох палатах. Зрештою, від складу палат залежатиме так само і загальносвітова зовнішня політика при президентстві Трампа. Проте, його президентство несе надто багато ризиків і невизначеностей, небезпечних як для США, так і для всього світу.

Kakinuki Law Office PC
垣貫法律事務所 PC

John Kakinuki, Attorney
弁護士 垣貫 ジョン

Tel 415-492-2011

Fax 415-492-2012

john@kakinukilaw.com

www.kakinukilaw.com

1050 Northgate Dr, Ste 270
San Rafael, CA 94903, USA

Citrus Plaza MARKET

Ukrainian FOOD & CATERING

Monday - Saturday 9 AM - 10 PM
Sunday 10 AM - 10 PM

6240 San Juan Ave., Citrus Heights, CA 95610
Phone: (916) 725-5445
citrusplazacafe@gmail.com
facebook.com/citrusplazacatering/

[Політичні перспективи генерала Залужного] початок на стор.1

прес-служби і на сайті українського Міністерства Закордонних Справ.

Українська влада проявила настільки зацікавленість у цьому призначенні, що порушила укорінену міжнародну дипломатичну процедуру. Ймовірну кандидатуру посла спочатку узгоджують з владою країни призначення (отримання такої попередньої згоди називається «агреман»), і лише згодом офіційно оголошують кандидатуру майбутнього посла. В даному випадку попередньої згоди від керівництва Великої Британії ще не було, і, відповідно, Лондон був поставлений у не дуже етичну ситуацію.

Попри те, що з формальної точки зору мова йде наче про дипломатичне призначення, насправді це внутрішня українська політика.

Після повномасштабної російської агресії по українській демократії був нанесений колосальний удар, фактично були згорнуті демократичні процедури: монополізовані державою медіа, нівельована політична критика, зрештою оголошено скасування строкових перевиборів Верховної Ради і Президента. Вплив партійної політики на суспільство значно зменшився. Армія, натомість, згідно всіх опитувань справедливо користується належною довірою суспільства. Тож в умовах політичного вакууму суспільна увага почала звертатися на людей, які асоціюються з опором агресору, і зокрема Збройними Силами України. Головнокомандувач ЗСУ Валерій Залужний, поламавши багаторічні стереотипи щодо замкнутах, некоммунікбельних і неусміхнених генералів, швидко набув симпатію багатомільйонної української аудиторії.

Соціологічні служби фіксували, що рейтинг довіри до Збройних сил України акумулювався на Головнокомандуючому. Так, згідно опитування, яке проводив авторитетний Київський Міжнародний Інститут Соціології (KMIC) довіра до ЗСУ в

грудні 2023 року склала 96%, і довіра до Залужного 88%. Довіра до Президента Зеленського в тому ж опитуванні була зазначена суттєво нижчою: 62%. Кореляція між довірою та готовністю голосувати не є прямою, та більшість українських соціологічних служб навіть не наважуються ставити питання про вибори, очевидно побоюючись реакції з боку влади. Та в грудні того ж року в медіа потрапили результати неопублікованого опитування іншої авторитетної соціологічної служби «Рейтинг», згідно якого в разі потрапляння у другий тур президентських виборів результати Зеленського і Залужного були б практично однакові. Жоден з інших персон в Україні окрім Залужного на той момент не міг скласти конкуренцію діючому Президенту. Така соціологія і політичні перспективи Залужного помітно дратували владу. Коментуючи результати опитування KMIC голова партії «Слуга народу» Ольга Шуляк не могла приховати незадоволення: "Є такий вислів: є брехня, є велика брехня, а є статистика." Замість того, щоб фокусуватися на рейтингах, важливо об'єднатися для досягнення спільної перемоги. Залишимо обговорення рейтингів на потім, і зосередимось на спільних зусиллях для зміцнення нашої країни. Після спільної перемоги ми матимемо можливість обговорити та оцінити рейтинги в контексті реальних досягнень".

Захмарні рейтинги Залужного, в свою чергу, спричинили відродження політичних інтриг всередині українського політикуму. Середовище навколо партії Петра Порошенка, готові були розгладити сценарій в якому Залужний після перемоги виступав би в якості Президента, а Порошенко – в якості прем'єра (в подальшому сподіваючись політично обіграти недосвідченого у політиці генерала, і сконцентрувати головні важелі впливу навколо прем'єра). Та й решта опозиційних до влади сил, маючи власні сценарії і розробки, намагалися шукати шляхи доступу до популярного Головнокомандувача.

Справедливо оцінюючи психотип

Зеленського просунути експерти та журналісти попереджали про неминучу відставку Залужного зі своєї посади. Відсутність помітних територіальних успіхів під час розрекламованого «контрнаступу» стали не причиною, а радше приводом для заміни керівника Збройних Сил. Враховуючи, що гучно рекламували «контрнаступ» якраз не керівництво ЗСУ, а саме політичні керівники і наближені до них медіа, може виникнути враження, що відставка Залужного готувалася наперед.

Ситуація з ймовірною відставкою нагніталася політично і медійно, і зрештою ввечері 8 лютого 2024 року на сайті Офісу Президента з'явився Указ про звільнення Валерія Залужного з посади Головнокомандувача ЗСУ. Наступного дня, 9 лютого Володимир Зеленський присвоїв Залужному звання героя України, і вони обнялися на врученні нагороди перед камерами, але хвилю негачії до Президента від заміни популярного Голова це зменшило не сильно.

На чолі армії Залужний виглядав альтернативою діючому Президенту, а при усуненні генерала з посади, альтернатива стала виглядати ще опукліше. Владі терміново слід було знайти алгоритм усунення Залужного з публічної площини. За місяць без одного дня такий алгоритм був публічно оголошений – майбутнє призначення послом. Влада настільки поспішала, щоб комбінація не зірвалася, що навіть відкинула дипломатичний етикет з необхідністю попереднього отримання агремана.

Наступного дня в медіа була оприлюднена інформація, яка для частини суспільства несла певний компромісний відтінок: у лютому у зв'язку з процедурою звільнення з посади Головнокомандувача Валерій Залужний пройшов військово-лікарську комісію, яка видала висновок про стан його здоров'я та непридатність служби у війську. Що, в свою чергу, відкривало дорогу для його звільнення з армії загалом та подальшого призначення на цивільну посаду.

Така поведінка дозволяє припус-

кати, що призначення послом – це взаємовигідне на сьогодні рішення обох сторін: Зеленського і Залужного. Чи виграв більший?

Опоненти Зеленського в соцмережах кинулися писати про «політичне заслання».

Та заслання передбачає або:

- а) насильне переміщення засланої особи (в наслідок судового вироку або інший різновид покарання), або
- б) використання політичного, військового ресурсу для переміщення небажаної але напряму залежної від керівництва особи в небезпечне або неперспективне місце.

Натомість для призначення будь-якої кандидатури послом в іншій країні потрібна згода трьох сторін:

- а) вищого політичного керівництва країни, яка призначає посла,
- б) керівництва держави, в яку призначають посла ("агреман") і
- в) згода особи, яку призначають послом.

Без згоди особи, яку призначають послом, ніхто нікуди нікого призначити не може. Отже, Валерій Залужний або погодився на таке призначення, або Зеленський був певен, що Залужний не зможе відмовитись.

Виглядає, що Зеленський отримав тактичну перемогу, а Залужний може отримати стратегічну.

Зеленський на певний час усуває з країни особу, яку бачить своїм політичним конкурентом. Політична опозиція в країні не матиме легкого фізичного доступу до Залужного, що необхідно для переговорів по формуванню потужної альтернативи діючій владі. Контакти в якості посла з українськими громадянами будуть обмежені і поставлені під протокольний контроль. Тобто, Зеленський виграв час.

Та Залужний може виграти стратегічно. Влада дає всім чітко зрозуміти, що найближчий рік, а може і довгі роки, вона не допустить ніяких виборів. Тобто, Залужному, якщо планувати політичну перспективу, нема

СПЕЦІАЛЬНО ДЛЯ ГАЗЕТИ "ГРОМАДА"

Катерина Манофф | УКРАЇНСЬКЕ КОРИННЯ ТА АМЕРИКАНСЬКІ ГІЛКИ

ІДЕАЛЬНА УКРАЇНСЬКА ЖІНКА

Ви зустрічали ідеальну українську жінку? Вона струнка, стильно одягнена, ви ніколи не бачили її без макіяжу, що нанесений бездоганно. Її нігті нафарбовані, а волосся розпущене.

Ідеальна українська жінка працює, можливо, на повну ставку. Вона може писати коди, наглядати за роботою на заводі або продавати ювелірні прикраси в блискучому бутику. Незалежно від роботи, вона робить її добре.

Ідеальна українка щовечора накриває на стіл для своєї сім'ї вечерю, хоча сама може не мати часу, щоб її з'їсти. Вона тримає свій дім у чистоті. Її діти теж чистенькі – гарно вдягнені, з акуратними косичками, заплетеними наче витвори мистецтва, ідеальні українки в навчанні. Вона водить дітей на уроки гри на фортепіано, гімнастику, в науковий гурток і на уроки французької мови. Вона сидить з ними, допомагає з домашнім завданням, а коли вони його виконають, кидає їм виклик складними математичними задачами.

Як і всі ми, ідеальна українська жінка стикається з фінансовими труднощами, смертю, хворобами. Вона зустрічає їх з головою, змирившись зі своєю долею, без натяку на відчай і з бездоганною підводкою

очей.

Я вперше зустріла ідеальну українську жінку у спогадах моєї бабусі та на чорно-білих фотографіях. Це була молода медсестра, одружена з кадровим військовим, яка втекла з Радянського Союзу до відносно екзотичної Німецької Демократичної Республіки. Моя бабуся тримала дім у бездоганному порядку, з гарною їжею для дідуся, коли він заїжджав до неї на обідню перерву. Вона якимось чином працювала на повну ставку, а також цілий день доглядала за немовлям (можливо, вона опанувала мистецтво бути в двох місцях одночасно). У часи дефіциту, коли вершиною досягнення було роздобути вишуканий фарфор чи хитромудрий килим, вона завжди отримувала найкращі пропозиції на армійській базі. Інші військові дружини любили її; вона була єдиною, кого запрошували на офіцерські вечірки.

Слухаючи ці розповіді, я подумала, що ідеальна українська жінка – це мікс міфів і перебільшень. Але потім я почала помічати її всюди.

Я бачила її в суботу вранці в українській школі, у гламурному вбранні та з сяючими обличчями. Я знаходила її серед нових знайомих, які радше запізнювалися на вечерю, ніж виходили з дому з не зовсім ідеальним макіяжем.

Коли я поскаржилася українській подрузі, що мій чоловік очікує, що я щовечора чиститиму плиту замість того, щоб витирати її під час нашого звичайного щотижневого прибирання, вона розсміялася: "Чесно кажучи, я чищу її після кожного прийому їжі".

Але мій найближчий контакт з ідеальною українською жінкою відбув-

ся минулої весни, коли мама двох дітей з Калуша приїхала до нас на кілька місяців, щоб допомогти доглядати за моїм малюком.

Наша нова няня влаштувала одну свою дитину до університету Ліги Плюща, а іншу – до найкращої школи-пансіону на повну стипендію, тож я вирішила, що вона знає, що робить. І справді, вона була вихором енергії. Інші няні припаркувалися на лавках і поринули у свої телефони. Вона бігала за моєю дитиною годинами.

Вдома вона наполягала на приготуванні свіжих обідів для дітей, бо не могла терпіти, щоб вони їли недоїдки. Вона нагадувала мені, що треба нагодувати чоловіка. Вона не дуже тонко натякала, що хрусткі золотисті сирники не для мене.

На вихідних вона не знала, що з собою робити. Прибирала в хаті, хоча я просив її відпочити. Шукала подарунки для дітей і родичів. Їй було неспокійно з дозволами, і мені теж було неспокійно.

"Що ти робила у вільний час в Україні?" запитав я.

"Зазвичай ми працювали, потім були з дітьми, потім робили щось по дому до півночі. Потім спали. Вільного часу не було".

Зрештою, наша няня вирішила заповнити свої вільні дні роботою на вихідних.

Життя з ідеальною українською нянею посилювало те, що я вперше зрозуміла, живучи з бабусею: за українськими мірками я дуже далеко від досконалості. Багато днів я ходжу на роботу на дому в спортивних штанах і не маю часу на макіяж. Мої нігті короткі й голі. Мої діти мають скуповджене волосся і самі обирають собі одяг. Іноді ввечері у мене на

стілі смачна домашня вечеря, а іноді – неапетитні недоїдки. Мій гардероб більш практичний, ніж стильний, і я волію бути теплою, ніж красивою холодної зимової ночі.

Більше того, я не використовую жертвовність як мірило своїх батьківських здібностей. Іноді я беру найкращий шоколад для себе. Іноді я вмикаю дітям YouTube, щоб піти на пробіжку. Іноді я гуляю з друзями і пропускаю час сну.

І я хотів би смиренно сказати, що це нормально.

Хоча відповідність високим очікуванням може змусити нас почуватися добре в даний момент, в довгостроковій перспективі досконалість є важким тягарем. Передані від наших батьків, бабуся і дідуся, нездійсненні стандарти переслідують нас день у день, висмоктуючи свободу, душу і задоволення: Що скажуть люди? Як я можу вийти з дому в такому вигляді? Що за мати так робить?

Коли ми відпускаємо досконалість, ми можемо залишити місце для найчарівніших моментів – безладної випічки, поблажливих ванн, захопливих розмов, обіймів на дивані. Ми даруємо собі благодать бути втомленими, бути вільними, бути самими собою. Ми даруємо нашим дітям можливість помилятися, бути пересічними, забути зайві задачі з математики і просто гратися. Ми пропонуємо нашим друзям перспективу зіскочити з конвеєра разом з нами.

Тож, мої колеги-українки, давайте зробимо перерву у прагненні до досконалості і приймемо себе такими, якими ми є.

БУДИНКИ - ДУПЛЕКСИ **ЗЕМЕЛЬНІ ДІЛЯНКИ**
HOUSES - DUPLEXES **PLOTS OF LAND**

Сакраменто та околиці • Sacramento and area

- Перелік будинків, дуплексів та земельних ділянок в різних частинах міста / List of houses, duplexes and land plots in different parts of the city
- Інформація про пільги при купівлі першого будинку / Information about benefits when buying a first home
- Short Sale Specialist

Ніна Семенюк - Broker
Nina Semenyuk**NinaSRealEstate@gmail.com**
5252 Sunrise Blvd., Suite #6
Fair Oaks, CA 95628

Lic # 01222641

RE/MAX®**(916) 717-1011**

benefitexperts
BENEFITS, INSURANCE, AND HR

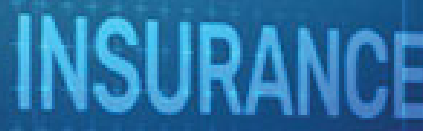
**CREATE A CLEAR VIEW
FOR YOUR BUSINESS**

SERVICES:
Group Health Insurance
HR Services, 401k
Workers Compensation
General Liability and much more
(see website full list of services)

CONTACT US TODAY:
Serge Barbir CEO
TOLL FREE 800.495.4172
P. 650.251.4228
Sbarbir@benefitexperts.com
www.benefitexperts.com

**Voted best of Palo Alto
6 years running**

[Війна прийшла і до Росії]
початок на стор.1

цевостей, примусили мешканців цього російського обласного центру зрозуміти, як всі ці два роки живуть українці по той бік кордону. І що цікаво, до долі мешканців Белгородської області у Москві поставилися практично з такою ж байдужістю, як і до долі мешканців України. Відомий російський пропагандист Володимир Соловйов навіть звинуватив тих, хто розповідав про проблеми мешканців Белгорода, в «істерії». В мене немає жодних сумнівів, що саме так ставляться до своїх провінційних співвітчизників і у російському керівництві. І з цієї точки зору набагато більшої уваги Кремль може приділяти іншій вдалій операції – ударам по російській нафтопереробці. Можна сказати, що Росії доводиться відмовлятися від логіки так званої спецоперації. Адже що таке спецоперація? Це коли війна має відбуватися на території України або на окупованих українських землях, а самі громадяни Росії під час цієї війни на винищення мають насолоджуватися миром і не помічати жодних наслідків.

Але так, як запланував собі Володимир Путін, вже не буде. Бліцкриг, який був запланований російським очільником на лютий-березень 2022 року і мав привести до ліквідації Української державності, закінчився фіаско його організаторів. І війна буде відбуватися не тільки на території України, але й на території Росії.

Так що у березні ми дізналися, що таке комбінована атака, яка включає в себе як бойові дії у прифронтових регіонах, так і удари безпілотників по паливно-енергетичному комплексу Росії. І ми маємо розуміти, що кожна зруйнована російська нафтобаза, кожен зруйнований нафтопереробний завод це не тільки удар по інтересах російського населення, яке звичайно має на власній кишені та власному добробуті відчувати результати цієї війни, але й удари насамперед по російських збройних

силах.

Чим менше у РФ буде ресурсів для російської армії, чим менше буде можливостей для її матеріального забезпечення, тим швидше російське керівництво усвідомить безперспективність довгої війни на виснаження для самої Росії. Навіть, якщо такого усвідомлення не відбудеться найближчим часом, принаймні росіянам доведеться відмовлятися від наступу на українські території, від ідеї окупації нових українських земель та їхньої подальшої анексії.

А що такі ідеї є, ми в березні дізнавалися в Кремля. Адже заступник голови ради безпеки РФ і колишній президент Росії Дмитро Медведєв виступив із власною, російською, «формулою миру» – нібито у відповідь на Формулу миру, яку просувають українські керівники.

Ця так звана «формула миру» Медведєва насправді є ніякою не «формулою миру» і навіть не формулою перемоги Росії у війні. Вона є формулою знищення України. Там чимало суперечливих пунктів. Однак якщо звести їх усі до одного знаменника, стає абсолютно очевидно: Українська держава має перестати існувати, її територія має бути приєднана до РФ, а перед цим ще й пограбована росіянами. Тому що Дмитро Медведєв вимагає від українського керівництва не тільки ухвалення рішення про приєднання до РФ, а й готовності до виплати репарацій громадянам Російської Федерації, загиблим на фронті, а також тим, хто зазнав втрат під час російсько-української війни.

Тобто, в будь-якому разі для Медведєва та його співвітчизників мешканці території сучасної України є людьми другого сорту, які мають бути пограбовані заради достатку тих, хто були учасниками путінської війни проти нашої країни. А територія України своєю чергою має бути приєднана до РФ, щоб її громадяни мали можливості подальшого пограбування цих завойованих і знищених територій.

І насправді це і є справжня про-

грама російського політичного керівництва, яка стосується війни проти України.

Уже неодноразово доводилося пояснювати, що мова йде зовсім не про необхідність приєднати до Російської Федерації території Криму, Донецької, Луганської, Херсонської чи Запорізької області. Навіть не про бажання приєднати до РФ весь схід і південь України. І, до речі, навіть не про бажання приєднати до РФ всю Україну. А про політичну програму, яка має на увазі вихід Росії на кордони СРСР 1991 року.

Війна з Україною – це лише частина амбітного людиноненавистницького плану Росії. Однак є абсолютно очевидним, що без перемоги над Україною і без інтеграції всієї її території до складу Росії можливостей примусити колишні радянські республіки відмовитися від власної державності Росія практично не має.

У цій ситуації війна з Україною стала для Володимира Путіна, та його соратників справжнім екзистенційним викликом. Бо виявилось, що героїчний опір українців російським планам фактично заблокував усю програму «розвитку» Російської держави, затверджену чекістами ще в 90-х роках минулого сторіччя, після того, як Радянський Союз зник з політичної мапи світу і залишився в пам'яті як одне з найогидніших і наймерзенніших утворень за всю історію людства.

Таким чином Дмитро Медведєв висловив те, чого ці люди насправді бажають – приєднати територію всієї України до Росії. І тут не має бути жодних ілюзій: ніякими окремими областями, ніяким Кримом, ніяким Донбасом Росія не обмежиться. Це виключно плацдарм для подальшого знищення всієї України. І якщо росіяни зможуть захопити якийсь інший український регіон, він також буде просто плацдармом для захоплення нових українських регіонів. Це і є «формула» їхнього миру.

І є, загалом, символічним, що ці погрози з Кремля ми почули саме напередодні жакливого терористич-

ного акту у підмосковному Красногорську. Здавалося б, Путін з компанією мав би усвідомити, що існують не вигадані, а цілком реальні загрози. Такі, наприклад, як радикальний ісламістський тероризм. Адже адептам «Ісламської держави» та інших радикальних угруповань після «подвигів» російських військових у Сирії або фактичної готовності Москви підтримати «Талібан» у Афганістані є за що ненавидіти Росію та Путіна. У той час, як Захід чи Україна Росії нічим не загрожували – російський президент сам напав на сусідню державу, сам почав протистояння із цивілізованим світом.

Однак, навіть у цій ситуації серйозного безпекового виклику Путін звично став думати, як використати недолугість власних спецслужб й загибель своїх співвітчизників для того, щоб звинуватити Україну. Це при тому, що Сполучені Штати заздалегідь попереджали Москву про можливість великих терактів, навіть виступили із публічним попередженням, коли закликали громадян США, які знаходяться у Росії, уникати масових зібрань. І не дивно, що у Білому домі відразу ж після теракту підкреслили, що знають, хто його організував, бо попереджали про можливість злочину.

Але Путін продовжує вперто шукати «український слід» й звинувачувати Захід. А це, насправді, є очевидним доказом політичної неадекватності диктатора з Кремля. Саме ця неадекватність й призводить Путіна до божевільних політичних рішень – таких, як напад на Україну у лютому 2022 року. Саме ця неадекватність заважає йому бачити справжні небезпеки і примушує боротися з уявними загрозами. Саме ця неадекватність призводить до того, що в момент, коли треба боротися з терором, він планує нові атаки на Україну. Так що Путін не просто холоднокривний й жорстокий вбивця, а ще й очманілий самогубець.

To place ads, advertisement, and other messages: info@hromada.us
Hromada, PO Box 7026, 7 Pixley Ave, Corte Madera, CA 94976

[Hromada at Stanford Ignite Ukraine Networking Reception] початок на стор.3

лагодженні зв'язків між Україною та Сполученими Штатами. У своєму виступі він зробив переконливу заяву: *"Динамізм приватного сектору України зробить країну одним з лідерів у Європі. Ви будете рушієм і експортером багатства і безпеки, а не імпортером допомоги"*.

Ініціатива створення такої освітньої можливості для українців належить Наталії Анон, генеральному директору та засновнику компанії Svitla Systems, випускниці Стенфордської вищої школи бізнесу. Вона відіграла ключову роль у розробці та фінансовій підтримці програми як член правління Фондації УКУ та горда

прихильниця УКУ. *"Для мене та інших почесних донорів надавати постійну стипендію дуже здібній українській молоді – це все одно, що допомагати відкривати та надихати інших Шевченків, Українок, Корольових, Малевичів, Пулюїв та впливати на життя українського суспільства"*, – поділилася Наталія Анон.

Програма Stanford Ignite Ukraine започаткована Стенфордською вищою школою бізнесу у співпраці з CfE-акселератором УКУ за підтримки Міністерства економіки України, Програми USAID "Конкурентоспроможна економіка України" (USAID KEY) та Українського Католицького університету. Програму планують розвивати протягом наступних чотирьох років.

Dmytro Kushneruk, Consul General of Ukraine in San Francisco

Майкл Макфол виступив з промовою на нетворкінг-прийомі Стенфордської програми Ignite Ukraine

Наталія Анон. Панельна дискусія на нетворкінг-прийомі Стенфордської програми Ignite Ukraine

Громада на нетворкінг-прийомі від Стенфорд Ignite Ukraine

На нетворкінг-прийомі Стенфорд Ignite Ukraine

На нетворкінг-прийомі Стенфорд Ignite Ukraine

НЕВИДИМА РАНА ВІЙНИ. КОНТУЗІЯ, І ЯК СПОРТ ДОПОМАГАЄ У ЇЇ ЛІКУВАННІ

Сніжана Гусаревич

Вперше термін акубаротравма або, як її називають у народі, контузія або снарядний шок з'явився у статті кембриджського медичного психолога Чарльза Семюела Майерса у журналі "Ланцет" у 1915 році. За часів Першої світової та Другої світової війн британські медичні уми намагались інтерпретувати значення симптомів, але акубаротравма після себе не залишає якихось органічних чи тілесних стигм. І тому лікарі часів воєнних конфліктів ХХ століття призначали лікування електричним струмом для «неефективних» солдатів, які отримали струс головного мозку в наслідок дії мінно-вибухової хвилі. Контузія, або ще можуть називати струс головного мозку – це черепно-мозкова травма, яка немає фізичних ознак на різних методах обстеження, тому це одна з найпоширеніших невидимих ран війни. Керівник служби психічного здоров'я в Першому територіальному медичному об'єднанні реабілітаційного Центру Незламні Олег Березюк пояснює роботу мозку при отриманні черепно-мозкової травми: «Під час акубаротравми твій мозок стискається і розтискається одночасно, розриваються ниточки зв'язків між нейронами. Робота мозку дезінтегрується. Він не зруйнований, тільки пошкоджений, і не розуміє що відбувається. Тому прослідковуються хаотичні симптоми, зміна настрою, якості життя і все решта, як наслідок. Мозок є найпластичніший орган, і його нейропластичність неймовірна. Мозок має компенсаторну функцію, відновлює ці зв'язки, обходить порушені ділянки».

До великої актової зали спортивно-тренувальної бази у Києві заходить підтягнутий чоловік з написом на футболці «Бійці, чия воля сильніша за тіло». Це Ігор Салій, військово-службовець ЗСУ та учасник української збірної ігор Повітряних сил та морської піхоти США для ветеранів та військових з пораненнями і травмами. Це відбіркові ігри для участі у Warrior Games – турнірі для всіх родів військ армії Сполучених Штатів. Під час запису нашої розмови Ігор готувався до виїзду в Америку – проходив тренувальний збір зі стрільби з лука, легкої атлетики та волейболу сидячі. У березні збірна їздила на змагання у Лас-Вегас як запрошені учасники. Наші 30 спортсменів змагались в адаптивних видах спорту: стрільбі з лука, легкій атлетиці, велосипедному спорті, паверліфтингу, веслуванні на тренажерах, волейболі сидячи, плаванні, баскетболі та регбі на колісних кріслах. Кожен учасник виступав у декількох видах спорту у різних категоріях.

Повернення у військо

На початку повномасштабної війни Ігор Салій долучився до війська звичайним солдатом як доброволець, хоча за плечима мав 13 років служби та офіцерське звання. У листопаді 2013 року під час Революції Гідності він пішов зі служби та розпочав цивільне життя. «Коли почалась війна (ред. 2014 році), повістки мені не приходили. Зараз розумію, що не мав рації. Після Майдану я думаю, що це велика політична гра нашого тодішнього президента. Тепер я вже все зрозумів, мені хочеться перепросити у хлопців, які були в АТО», – ділиться військовий. У цивільному житті він займався нерухомістю та паралельно продавав речі з Китаю. На другий день повномасштабної війни Ігор посадив дружину та двох дітей на поїзд. «Запам'ятаю це на все життя, переповнений вокзал, на одне місце декілька людей. І це розірвало мені серце. Я цього ніколи не пробачу росіянам. Далі я поїхав в архів СБУ, де лежала моя справа, але документи так і не зміг отримати. У мене не було офіцерського посвідчення. Тому коли у ТРО запитали чи є документи, і бойовий досвід, якого не було, я сказав, що так, і мене записали в солдати», – каже

військовий. Через три тижні служби Салій показав свої здібності і його поставили на посаду командира відділення. Пізніше, коли розібрались з документами перевели на посаду командира роти, і відправили на Донецький напрям.

Невидима травма

У перший тиждень на фронті Ігор отримав черепно-мозкову травму, в наслідок якої почались епілептичні напади, втрата зору та від мінно-вибухової хвилі відлетіла щитоподібна залоза. «Я прийшов до себе вже в лікарні у Дніпрі. Дуже злякався, тому що майже нічого не бачив, тільки силуети. Я зрозумів, що краще втратити кінцівки ніж зір», – розповідає Салій. Після обстеження лікар запевнив Ігоря, що зір повернеться, але поставити чіткий діагноз та пояснити чому у нього не функціонує щитоподібна залоза у лікарні так і не пояснили.

«Коли ви іноді запитаете у військового на огляді чи ви мали акубаротравму, то вони відповідають, не знаю такого діагнозу, коли ви запитаете чи він мав контузію, він скаже, що мав, але жодна не зареєстрована. Це і є небезпека цих невидимих травм, а насправді це є серйозні рани, які знижують якість життя, здоров'я та приводить до деструктивних змін, які близькі до смерті. Підвищують ризик суїцидів, появу психосоматичних захворювань, соматичних захворювань і інших проблем. Чим раніше почати лікування тим вона краще лікується», – пояснює Олег Березюк, керівник служби психічного здоров'я.

Після двох тижнів лікування Ігор Салій повернувся на фронт. Своє повернення він пояснює тим, що не зміг собі дозволити залишити роту без командира. Підрозділ одразу пішов у наступ та тримав позиції три місяці. «Я намагався все контролювати й підтримувати пацанів, бо морально-психологічний стан був на нулі. Втрати за втратами. Було дуже складно. Я спав по три години на добу. Прийшов до лікаря, він каже, що треба було лікувати контузію нормально. Я кажу: добре, але пацанів не кину. Дали мені якісь заспокійливі, я жорстко присів на них, але по-іншому ніяк не міг справитися», – ділиться Ігор. Після тривалого перебування на бойових позиціях підрозділ вивели й зробили декомпресію особового складу. Ігор її не пройшов. Його відправили до психоневрологічної лікарні, де намагались лікувати транквілізаторами.

«У мене були приступи епілепсії, і я погано щось розумів. Ти використуєш свій фізичний ресурс на 20%. Наприклад, пройшов 50 метрів і тобі важко. Голосно грає музика мозок каже: рятуйся. Піднявся по сходах покурити, але відчуття, що пів ма-

рафону пробіг. Лікарка, яка лікувала мене порекомендувала зайнятися стрільбою з лука», – розповідає Ігор.

Стрільба з лука, як метод лікування черепно-мозкової травми

За словами психіатра Олега Березюка найефективнішим засобом лікування акубаротравми є системний рух, який приводить до якісних нейропластичних процесів в мозку і нормалізує його функцію. Це систематизація дихальних рухів, коли людину вчать дихати у спеціальний спосіб. Нормалізація або систематизація цього руху приводить до таких наслідків, як психоемоційне заспокоєння, зменшення різних больових відчуттів в тілі. «Є цілий інструмент, який називається EMDR (десенси-

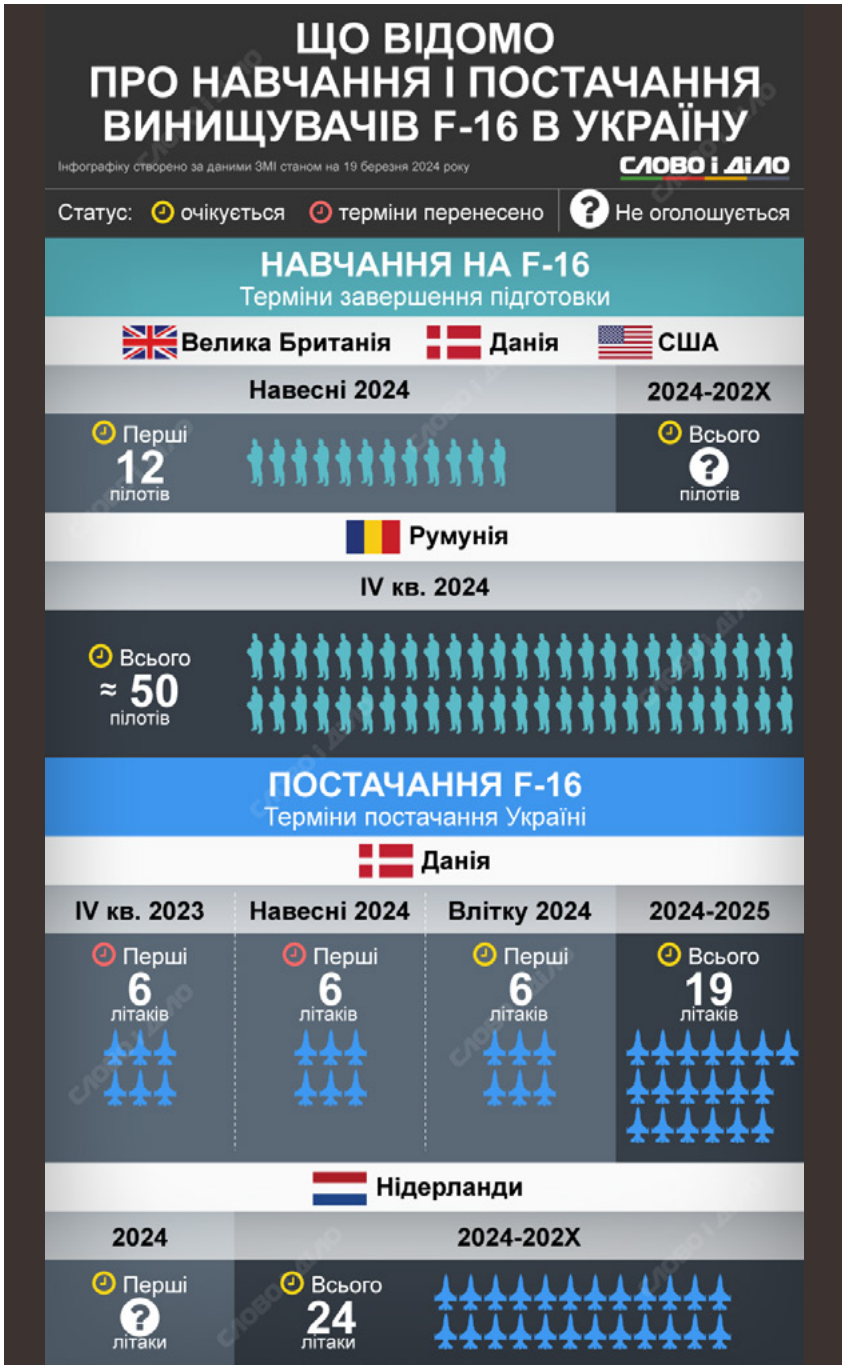
білізація та повторна обробка рухів очей), який внаслідок системних очних яблук нормалізує багато функцій людини в тому числі збалансовується міжкульова взаємодія. Ще одним методом є системні рухи дотиків до різних частин тіла. Спеціальні окуломоторні вправи та вестибуломоторні вправи коли відчуття рівноваги поєднуються з рухом» – пояснює Березюк.

Набір усіх цих вправ має вплив на нормалізацію роботи мозку спонукуючи його до нейропластичності, і до відновлення нейронних зв'язків, які були втрачені під час черепно-мозкової травми.

Після лікарні Ігор Салій знайшов тир тренера зі стрільби з лука Дмитра Львовського та почав активно відвідувати заняття та приймати участь з спортивних змаганнях. Через місяць відчув себе більш сконцентрованим та здоровим.

«Для того щоб влучити в ціль, потрібно виконати певні рухи. Ти концентруєшся на одну секунду, робиш постріл і розслабляєшся. Через 20 секунд знову повторюєш ці рухи. Таргани не встигають забігати в твою голову за ці 20 секунд. Я цілий день треную свій мозок. Я сконцентрувався, розслабився, сконцентрувався, розслабився. Сконцентруватися надовго, мені мій мозок не дозволяє», – ділиться своїм досвідом Салій.

Тренер розповів Ігорю про адаптивний спорт для військових і ветеранів та ігри Invictus та змагання Повітряних сил США. У грудні 2023 року Ігор пройшов відбір та потрапив до української збірної, яка вже у березні 2024 року здобула на змаганнях 76 медалей. Ігор виступав у таких видах спорту як стрільба з лука, легка атлетика та волейбол сидячі. Він здобув золото з групової стрільби з лука та золото з волейболу сидячи й наразі продовжує службу у Збройних силах України.

ПРО ХУДОЖНІЙ ФІЛЬМ «БУЧА»

Мирослав Грех

Як ми вже подавали у попередньому номері газети, 26 лютого о 5 вечора в приміщенні генерального консульства України в Сан-Франциско відбувся показ художнього фільму «Буча». Після перегляду фільму його сценарист і продюсер Олександр Щур дав інтерв'ю та відповів на запитання глядачів. Так як ми обіцяли в попередньому номері нашої газети, ми даємо зараз короткий запис цього інтерв'ю. Але спочатку про сам фільм.

«БУЧА» – художня драма, сюжет якої заснований на реальних подіях, що відбулись у містах Буча, Ворзель та Гостомель (Київська область) під час російської окупації у перші місяці війни у лютому-березні 2022 року. Головний герой – іноземець, котрий вирішив боротися зі злом в Україні, країні, яка стала для нього домом. Головні ролі у фільмі «БУЧА» зіграли відомий польський актор театру та кіно Цезарій Лукашевич (Cezary Lukaszewicz) та зірка українського кіно В'ячеслав Довженко (Vyacheslav Dovzhenko). Фільм розповідає про порятунок місцевих жителів Константином Гудаусасом – громадянином Казахстану, який отримав притулок в Україні та проживав у Бучі. З початком російського вторгнення завдяки своєму казахстанському паспорту він має змогу проїжджати на окуповану російськими військами територію та вивозити мирних жителів. Костянтин не тільки рятує людей, а й на власні очі бачить весь жах війни та окупації. У фільмі також включено сцену порятунку відомого українського композитора, Лауреата Шевченківської премії Ігоря Поклада, який під час подій фільму перебував у своєму будинку у Ворзелі.

Зйомки фільму проходили у Київській області в березні та квітні 2023 року і зайняли 28 знімальних днів, а останні кадри було знято у серпні цього року на горі Говерла. Фільм був готовий зимою цього року. Виробництвом фільму займалася кінокомпанія LEVEL.

Автором оригінальної музики до фільму став Іса Меліков – відомий азербайджанський композитор та продюсер. Головним саундтреком стала пісня «Останній день літа» гурту BAN.ROMA. У фільмі також використана музика Scala & Kolacny Brothers Radiohead – Creep, Christine and Queens – Let me touch you ones (feat 070 Shake), Ігоря Поклада «Як козаки на весіллі гуляли», Дмитра Павличка, Олександра Білаша «Два кольори».

Тепер повернемося до інтерв'ю Олександра Щура. Інтерв'ю є вільним вибіркоким перекладом з англійської, тому вибачаюся наперед якщо будуть виявлені часткові неточності.

Розкажіть як ви знімали цей фільм, в яких умовах?

Ми намагались триматися як можна близько до реальності. Наприклад, зйомки відбувалися в будинку Ігоря Поклада, композитора, про якого ми вже згадували, решту ми знімали в Бучі та околицях. Український блокпост, який ми знімали в кінці фільму, це реальний блокпост. Багато людей, що зняті у фільмі, це реальні люди, що пережили окупацію і знімалися в фільмі як волонтери. У фільмі є така сцена, коли на рашистському блокпосту зупиняють автомобіль і кажуть що будуть розстрілювати пересідачів, то виходять люди і кажуть стріляйте нас всіх, і це справді була така подія, вона відповідає дійсності. Я маю зв'язки з нашими військовими, і, вони також допомагали нам відтворити події, що відбувалися. Хоча фільм художній, але більшість сцен і епізодів взяті з реальності. Я спілкувався з Ольгою, її мама Ірина Фількіна відома на весь світ, вона була вбита в Бучі і це її рука з червоним манікюром була показана в документальному фільмі. Ольга перед вбивством матері мала з нею останню розмову, і слово в слово перепоповіла мені цю розмову, я відтворив її у фільмі.

Якщо говорити про Бучу, то до війни це було гарне, заможне, впорядковане містечко передмістя Києва, там жило багато молодих людей з дітьми. Коли туди прийшли росіяни і побачили все це, то не повірили, що так люди в Україні можуть жити, і виявилось, що вони прийшли «звільняти» українців від хорошого життя. Для них Тесла головного героя Константина здавалася чимось на кшталт космічної ракети.

З того часу, до тепер в моїй пам'яті залишалось почуття єдності, коли незнайомі люди один одному допомагали, намагались відвести біду, протистояти їй. Так, наприклад, одна жінка в Києві кидала банку з огірками по дронах, і це дійсно була правда. Зараз знову настав час об'єднатися, якщо ми хочемо перемогти ворога.

А цей російський офіцер, що показаний у фільмі, це синтетичний портрет, скопійований із всіх руських загарбників, таких як Гіркін і йому подібні. Ми хотіли показати справжнє лице рашизму. Я мав проблему з підбором актора на цю роль, близько 50 українських акторів, до яких я звертався, відмовились виконувати її.

Чому ви показали, в кінці фільму, що його тільки ранять, а не вбивають?

Мене часто запитують про це. Я хотів показати, що зло ще не покаране до кінця, що цей офіцер збирається йти на окупований Херсон і там вчиняти свої злочини. Якщо говорити про Херсон, то там росіяни для відступу мали більше часу і біль-

ше можливостей щоб сховали сліди своїх злочинів. А в Бучі вони не мали часу це зробити, тому, як повбивали людей так і залишили їх лежати на вулиці. Російська армія це армія середньовіччя. В ній існують порядки, що офіцер це «господін», а солдат ніхто. Якщо грабують, то солдати беруть тільки чайники, а офіцери золото і все дорогоцінне. Це показано у фільмі.

Я знаю людей які тричі тікали від війни. Наприклад, одна кримчанка спочатку тікала з Криму в Донецьк, потім з Донецька, коли почалась війна тікала в Бучу, а потім з Бучі тікала втретє. Зрозуміло одне, Росія не зупиниться, тому треба воювати і перемагати.

Розкажіть більше про головного героя фільму – Константина.

Тепер про головного героя, якого називали ангелом Ворзеля, як ми його знімали. Важливо було показати, як іноземець, що живе в Україні реагує на війну. Константин є євреєм, що отримав притулок в Україні. Його знала жінка з СБУ, якій прийшла ідея послати його вивозити людей з Бучі і околиць, тому що в нього був паспорт Казахстану, а росіяни вважають людей з Казахстану своїми друзями, і вони його пропустили на блокпостах, так він перевіз 230 людей з окупованих територій в Україну. Так була перевезена сім'я одного з помічників Буданова. Як показано в фільмі, рашисти мали списки, кого вбивати, і вони з тими списками ходили по будинках в містах і селах, витягували людей і вбивали. Справжній Константин, про якого ми говоримо в фільмі зараз живе у Ворзелі. Він любить почуття волі, він товариш Поклада і консультував створення нашого фільму. У нього, під час перевезення людей, був диктофон захований в кошені, тож він записав багато розмов рашистів, які ми змогли відтворити у фільмі.

Розкажіть більше про порятунок Поклада і про нього самого.

Він легенда української музики, йому, 70 років, він написав багато опер, музики для пісень, наприклад, пісні для відомого мультфільму про козаків, його пісня «сіла птаха» дуже

відома. Він був відомим композитором ще у минулі часи, в минулому радянському союзі. В росії знали про нього, знали про його талант, і не зважаючи на це, хотіли його та всю його сім'ю знищити. Вони навіть заклали бомбу в його піаніно. Його і родину вдалось при допомозі Константина вивести з окупованої території.

Яка реакція в аудиторії, коли ви показували цей фільм?

Багато людей і навіть українців не знають деталей, що відбувалося на окупованих територіях, і важливо було показати ці злочини. Показати, що Україна існувала і буде існувати.

Важливо це робити, тому що в росії теж знімають фільми про окупацію. Так вони зробили фільм про Бучу який називається «свідетель». Це про єврея, який ніби приїхав до Бучі і нібито побачив злочини українських військових. Вони показали в цьому фільмі українців з нацистською свастикою, що українці стоять біля портрету гітлера (просто сміх і брехня). І цей фільм вийшов англійською. Але вони погано знали цей фільм, багато грошей напевне було розкрадено, і фільм вийшов нікудишнім. Він має дуже маленький рейтинг – 0.1 (коли рейтинг рахують від 1 до 10). Навіть в росії, коли його там показували, то йому переважно давали рейтинг 1. В Америці, цей фільм переглянуло українців тисячі людей, і лише троє глядачів дали йому високу оцінку, я думаю ці троє були Дональд Трамп, Ілон Маск і Такер Карлсон (смій в залі).

Чому ви зробили художній фільм, а не документальний?

Тому що ми хотіли зробити фільм для великої аудиторії, так як ми розуміємо, що документальні фільми дивиться мале коло людей, а художні більше. Особливо ми хотіли показати це американцям. Адже він зроблений на документальних фактах, тільки просто художньо оформлений. Ми показали цей фільм в Лос-Анжелесі публіці і американським продюсерам, і наша мета показати його на широку американську аудиторію.

[Політичні перспективи генерала Залужного] початок на стор.1

сенсу прискорюватися і збиватися на фальшарт. Натомість, на посаді посла не в малозначущій країні, а в столиці одного з найбільших стратегічних партнерів, Залужний матиме змогу обрости необхідними зв'язками з зовнішнім світом та заручитися підтримкою провідних політичних, економічних та військових кіл не лише Великої Британії, а й всього західного співтовариства.

Лондон може стати не політичною резервацією, а політичним трампліном.

Тож Залужний об'єктивно залишається зіркою майбутніх політичних розкладів.

Питання лише в тому, коли в Україну повернуться демократичні процеси, адже влада поки що робить все для їхнього згортання, а не для відновлення. І війна для цього – радше привід, а не причина.

[Скільки коштує перемога?] початок на стор.1

ворення тем, які дискредитують або нівелюють українське питання. І на це росія тратить сотні мільярдів доларів.

Минуло менше 100 років від часу, коли події розвивались схожим драматичним способом. Два роки зважувались США, щоб активізувати дії і почати активно допомагати союзникам під час Другої Світової Війни. Всередині американського суспільства вирували дискусії про доцільність втручання, про пріоритетність внутрішніх проблем, про проблему біженців, про ефективність використання бюджетних коштів. У той час Європа стікала кров'ю, а нацисти переможно крокували площами найбільших міст.

Сьогодні Україна стікає кров'ю, а загроза поширення війни на Європу – найгостріша за останні два роки. Використовувати цю катастрофу для бенефітів у внутрішньополітичній боротьбі – щонайменше фарс, щонайправдивіше – нище

блюднірство.

Кожна дія має своє ім'я. Майк Джонсон захотів стати символічним Тузиком, зайнявши, як він думає, вигідну переговорну позицію. Ще трішки зусиль, і його ім'я стане номінальним для опису людини, що між цинізмом і честю вибере перше.

США готові надати 60 млрд доларів на підтримку України. Це 46 мільярдів, які спрямують безпосередньо на американську оборонну промисловість. Ці кошти залишать всередині країни, надавши компаніям нові замовлення, а американським громадянам – нові робочі місця. Ще 14 мільярдів виділять як гуманітарну підтримку союзній державі України.

Скільки коштуватиме США поразка України? Це просте питання зі складними формулами обрахунків. Але однозначно можна відповісти, що ця сума буде геометрично більшою 60 мільярдів.

Скільки життів українців забере зволікання? У своїй максимі – усі, позаяк росія діє за всіма правилами геноциду щодо України. Існують не-

спростовні докази того, що путін не зупиниться на українських кордонах.

Кількість знищених російських військ, що зайшли на територію України, стрімко прямує до пів мільйона. Майже 7,000 танків, понад 1,3000 бойових броньованих машин, 11,000 артилерійських систем, 347 літаків, 325 гелікоптерів та ще багато тисяч інших видів озброєння – знищено.

Для таких вражаючих результатів США надали допомоги, що складає менше 3% всього оборонного бюджету. Цих даних достатньо, щоб відновити лідерство у рішеннях, схожих на прийняті під час Другої Світової Війни.

Немає нічого ефективнішого і сильнішого, ніж пряма дія виборця. Кожен громадянин Америки, мешкаючи у будь-якому її куточку, може подзвонити Майку Джонсону і чесно сказати – американці вимагають підтримати Україну негайно, бо від цього залежить майбутнє нашої нації. Зволікати далі – не можна.

Телефон Майка Джонсона у відкритому доступі: **(202) 225-4000**

СТЕНФОРД ЗАПАЛЮЄ СЕРЦЯ УКРАЇНСЬКОГО БІЗНЕСУ

Лук'ян Сельський

Збройні сили України сьогодні сміливо можна назвати однією з найсильніших армій світу. Такою спільною думкою діляться найвідоміші військові, зокрема головнокомандувачі багатьох країн-членів НАТО. Загальновідомим є також той факт, що на утримання українського війська, та й загалом належного функціонування держави, потрібна сильна і зростаюча економіка. Фактично, це ще один фронт, який усіма силами намагаються втримати українські підприємці.

Комерційна адаптивність, збереження операційної діяльності та команди, пошук нових ідей та шляхів розвитку, бадьорість духу буквально під ракетними обстрілами – це кейси, якими можуть поділитись тисячі власників бізнесів, що нині функціонують в Україні. Багато з них готові вже сьогодні виходити на нові рівні, випробовуючи власні сили на широкому міжнародному ринку. Й іноді для великого кроку достатньо лише малого поштовху.

Завдання програми Stanford Ignite Ukraine, ініційованого спільно з Українським Католицьким Університетом, якраз і полягає у створенні умов для поштовху сотням українських підприємців. Так, 22 березня у Стенфордському Університеті (Каліфорнія), за підтримки Генконсульства України у Сан Франциско та його очільника Генерального консула Дмитра Кушнерука, відбулась урочиста подія за участі першої групи підприємців.

Іван Петренко – натхненник і керівник проекту – розповідає, що відбір 42 учасників проводили з-поміж майже тисячі претендентів, а критерії були доволі суворими. «Вони повинні бути власниками свого бізнесу, а сам бізнес повинен бути зареєстрованим і платити податки саме в Україні, створюючи конкурентний продукт. Також дуже важливо було при відборі відповісти на питання «Яка твоя мотивація? Навіщо тобі це?», оскільки простого бажання поводитись у Стенфорді – недостатньо», – пояснює Іван, додаючи, що упродовж усього перебігу навчання, а надто упродовж року після завершення участі, дуже важливо побачити і виміряти його ефективність. Чи укладені нові контракти? Скільки нових інвестицій залучено? Скільки створено нових робочих місць?

Врешті, який приріст успішності відбувся завдяки цьому проекту? На ці питання відповідатимуть самі учасники, демонструючи здатність вийти за рамки нинішнього уявлення про власну успішність.

Географія учасників достатньо широка – заявки надходили буквально зі всіх регіонів України, не знищених війною. Природньо, що найбільший відсоток переможців – близько третини – припав на столицю, однак місцезнаходження не було основним критерієм відбору.

Так, одна з учасниць Stanford Ignite Ukraine – Руслана Римарська – організувала бізнес у селі Сокиринця на Львівщині. Невелике виробництво високоякісних безглютенових снєків та печива Smakuli переросло у змагання за найвищі критерії відбору інгредієнтів та високі підприємницькі амбіції. «Усе почалося з сімейних викликів – у племінника була алергія на глютен, у доньки на лактозу. Ми експериментували, пекли хліб, паски, потім кекси. Нам вдавалось і люди почали замовляти продукцію з усієї України. У мене ж ціля була глобальна відразу. Не хотіла робити щось маленьке. І ось зараз вже ведемо перемовини за ринок Сполучених Штатів», – із запалом розповідає Руслана. Вона впевнена, що її чекає багато випробувань і труднощів, але хоче, щоб про її українську продукцію знали і в Європі, і в Америці. «Три довгих роки важкої праці: впровадження стандартів якості, контролю безпечності, лейблінг, реєстрації. У нас з'явилась нова інноваційна лінійка. Функціональна їжа, безпечні і корисні складники. Я зробила великий експортний план для Америки і розумію, яким шляхом іти. А тут я компенсую свій дефіцит знань, додаю пазлів, яких бракує».

Створення компаній з етичними підходами, які інтегровані у світові ринки, зміцнить Україну всередині країни та її бренд у Європі. З такою заявою до присутніх звернулась Спеціальна представниця США з питань економічного відновлення Пенні Пріцкер. Вона стверджує, що подібні події мають вирішальне значення для налагодження співпраці між українськими підприємцями та бізнесом і технічною спільнотою США.

«Я вірю, що модель Stanford Ignite Ukraine стане проектом, який ми будемо масштабувати по всій країні. Я часто казала, що одним із найбіль-

ших багатств України є неймовірно інноваційні та талановиті люди. І Уряд США буде поруч, щоб підтримати вас на цьому шляху», – наголосила Пенні Пріцкер.

Вийти на американський ринок, ставши українським брендом світового рівня – завдання, яке поставив собі й команді засновник компанії Turbat та всеукраїнської мережі магазинів туристичного спорядження Gorgany Андрій Бандрівський. Під час повномасштабного вторгнення росії бізнес став у нагоді українським військовим – за 10 днів розробили унікальний спальник під суворі потреби лінії фронту, а відтак щодня займаються широкою волонтерською діяльністю, пропонують цілу систему спеціальних цін та відрахувань від продажів для потреб ЗСУ. Таким чином Андрій інвестує у перемогу, при цьому складаючи стратегію бізнес-експансії далеко за межі України. «Кожен з нас має свої мрії і амбіції. Stanford Ignite Ukraine дає можливість вирватись зі своєї бульбашки і поглянути на бізнес під новим кутом... З війною ми усі змінились, додалась швидкість і здається, що все можливо. Хочеться розвиватись, працювати і не страшно помилитись. Тутешні професори нам радять починати з великої візії, а вже під неї будувати бізнес. Тож, якщо ціль – стати світовим відомим брендом, то цілком зрозуміло, скільки сходинок потрібно побудувати до цієї великої цілі», – ділиться думками бізнесмен.

Підприємці, щойно прибувши з України, емоційно дисонують зі спокійними й розважливими представниками американських місцевих еліт. Щоденні виклики, що іноді межують з потребою боротись за життя, залишили на кожному учаснику відбиток реактивності й високого рівня уваги до всього, що відбувається довкола них. Цього неможливо не помітити, як, зрештою, і колосальної енергії та жаги до нових знань, контактів, готовності до росту та викликів. Вони готові експериментувати, досліджувати і ризикувати.

Війна породила в українцях унікальний стан, який неодмінно перетворить Україну протягом наступних десятиліть на одну з найуспішніших та динамічних економік Європи. Такої думки професор Стенфорду, колишній посол США у росії Майкл МакФол – спеціально запрошений гість на зустрічі з українськими

підприємцями.

«Динаміка українського приватного сектору зробить вашу країну одним з лідерів в Європі в час, коли, відверто кажучи, Європі гостро не вистачає економічних лідерів. По-перше, ви будете двигуном, експортером багатства, а не імпортером допомоги. І, по-друге, ви будете експортером безпеки. Зараз, через це жажливе варварське вторгнення, ваші воїни стали найкращою бойовою силою у всій Європі», – з такою заявою МакФол звернувся до учасників заходу, додавши, – «Україна зараз зробила поворот. Ви є частиною Європи. Ви є частиною демократичного світу!»

На учасників проекту чекає багато етапів навчання і здобуття нового досвіду. Вони працюють у групах, обговорюють найнесподіваніші ідеї, слухають лекції, та найважливіше – вже сьогодні утворюють мережу нових знань і підходів.

«Це і є наша головна ціль – масштабувати дух бізнесу та інновацій для України, допомагаючи підприємцям вийти за межі власних рамок», – пояснює Наталія Аньон, директорка UCU Foundation (Фундації UKU) та одна з меценаток програми SIU. Фактично, ідея створення цього масштабного проекту належить саме їй. «Я вірю, що ця програма дасть можливість розвивати існуючі, створювати нові бізнеси, а відтак будувати мости між Україною та світовими країнами-лідерами, де український продукт доведе свою цілковиту конкурентоспроможність, а економіка держави, що стійко відстоює свою незалежність, отримає додатковий поштовх», – твердить пані Аньон.

Враховуючи стратегічні цілі підтримки і розвитку малого та середнього бізнесу в Україні, ініціатори проекту Ignite Ukraine мають довгострокові плани. Наступну групу з нових учасників-підприємців планують зібрати вже цієї осені. Ознайомитись з актуальною групою та їх бізнесами можна за посиланням:

[Прилюдна страта культури...] початок на стор.9

ївщини, з помешкань яких під час окупації російські військові вилучали українські книжки, їх спалювали просто у дворах, а у будинках, в яких знаходили подібну «екстремістську» літературу, влаштовували «особливі дерибани».

«Ми були в бібліотеках, будинках культури на деокупованих територіях, і книги були просто розкидані, очевидно, їх зачищали, перевіряли. Ведеться дуже цілеспрямована і професійно продумана методика зачистки інформаційного та культурного простору, на яку не шкодують ні людських, ні фінансових ресурсів. Все для того, аби справно працювала пропаганда», – розповів гендиректор Музею.

Непоправні втрати

А масштаби завданої шкоди через вторгнення росії в Україну величезні. Лише підраховані об'єкти культурної інфраструктури налічують близько двох тисяч непоправних втрат. Звичайно, цей перелік далеко неповний, бо не враховує території «сірої зони», окупованих територій і тих, де ведуться активні бойові дії. Наразі, які процеси відбуваються на окупованих територіях, українській стороні достеменно невідомі.

«Наразі, завдяки супутниковим

системам, моніторингу, можна з упевненістю говорити лише про знищення пам'ятників, а це теж частина культурної спадщини. Знищуються пам'ятники сучасної історії та її герої. Так, було знищено пам'ятник Василю Сліпаку, відомому співаку Паризької національної опери, який брав участь у Революції Гідності й загинув під час бойових дій на Сході країни. На їхньому місці ж встановлюються пам'ятники Леніну, місцевим «героям» ЛНР-ДНР», – зауважив керівник Музею.

Якщо ж говорити мовою цифр, то мова йде про мінімум 65 млрд доларів збитків завданих російською агресією лише культурній сфері. Проте дуже складно оцінити фінансово не матеріальне, бо культурна спадщина – це не лише будівлі, а й, в першу чергу, люди – їхній досвід, знання, які мали передаватися з покоління у покоління.

«Якщо ми говоримо про культурну спадщину, то тут є різні методики оцінки збитків. Є збитки монетарні, коли оцінюється вартість саме будівлі, а є збитки, які неможливо оцінити. Це – археологічні колекції, художні твори, часом унікальні приватні колекції, які навіть не обліковані належно і яких немає в Державному реєстрі. Нам відомо про значну кількість переміщених «носіїв» нематеріальної культурної спадщини: на-

родних умільців, мешканців, які знали місцеві обряди, звичаї, місцевих майстрів та фольклористів. Є дані про тотальне знищення культурної спадщини кримських татар. Тож, у контексті саме людського ресурсу, культурного капіталу завданих величезні збитки: дуже багато фахівців культурної сфери виїхали, чимала кількість працівників, на жаль, загинула», – говорить Пошивайло.

Битва за культуру

Та Україна не опускає рук і шукає шлях для майбутнього відновлення. Так, для цього була створена Національна рада з відновлення України від наслідків війни. За словами очільника Музею Революції Гідності Ігоря Пошивайла, нині створюється багато проєктів, які організовуються саме для оцінки пошкоджень і ризиків можливих майбутніх пошкоджень, розробляються стратегії ранньої відбудови України та реставрації.

«Особисто входжу до групи зі збереження культурної спадщини при Єврокомісії, до якої входять 26 членів з різних країн світу. Ми вже на працювали рекомендації на рівні ЄС не лише для уряду України, а й для урядів європейських країн щодо збереження культурної спадщини та стабілізації пошкоджених будівель. Це надважливо, бо це такі перші протипаварійні роботи, адже доки неможливо відбудувати об'єкт через

загрозу його повторного знищення, дуже важливо його грамотно «законсервувати». І в цьому контексті нам допомагають чимало міжнародних донорів, світових фондів та організацій, ЮНЕСКО. Вони активно надають гранти на дослідження, 3D-сканування пошкоджених об'єктів або таких, які мають потенційну загрозу отримати такі пошкодження. Сьогодні документування сучасними технологіями – єдиний захист від цілковитого знищення. Наприклад, захистити Софію Київську від ракетного обстрілу неможливо, надія на лазерне сканування з метою подальшої відбудови», – наголошує він.

Також, створюються команди швидкого реагування, які спільно з рятувальниками та пожежниками на місці надзвичайної ситуації будуть вживати заходи з порятунку об'єктів культурної спадщини. У цьому контексті сьогодні важлива й співпраця з військовими. Зокрема, Музей створив пілотний проєкт – підрозділ на основі тероборони зі збереження культурної спадщини, аби тренувати військових та мати доступ до закритих територій з метою евакуації культурних цінностей.

В Україні плануються воркшопи, тренінги, аби зробити галузь культурної сфери ще більш стійкою до потенційних загроз у цій битві за культуру та війні культур.

ШАЛЬКИ ТЕРЕЗІВ: ЩО ВПЛИВАЄ НА СТАВЛЕННЯ УКРАЇНЦІВ ДО США

Анастасія Крупка

На тлі передвиборної гонки у США лунає чимало політичних заяв, які стосуються війни в Україні. Зокрема, йдеться і про ненадання необхідної зброї та фінансової допомоги. Зволікання у цих питаннях, як показують дані опитувань, викликають в українцях розчарування у США як у країні-партнері. Що це впливає на цей процес та яку роль у ньому відіграє кандидатування у президенти Дональда Трампа? Про це говоримо із заступником директора Соціологічної групи "Рейтинг" Любомиром Мисівом та директором Центру міжнародних досліджень, доцентом кафедри міжнародних відносин Одеського національного університету імені Мечникова Володимиром Дубовиком.

Пане Любомире, соціологічна група "Рейтинг" нещодавно оприлюднила результати дослідження щодо сприйняття українцями інших країн. Згідно з ним, більшість опитаних вважає США та Великобританію дружніми до України: обидві країни отримали по 81% довіри від українців. Високі показники довіри українське суспільство показало до Польщі і Литви (по 79%), Канади (78%), Франції (70%) та Японії (55%). Що впливає на ці показники?

Варто сказати, що рейтинг щодо ставлення українців до різних країн ми досліджуємо вже близько десяти років. Коли йдеться про динаміку щодо дружнього ставлення, то на перших місцях, зазвичай, опиняються наші найближчі сусіди. Зараз це Польща та Литва – країни, які під час повномасштабного вторгнення надали і надають Україні доволі масштабну допомогу. На високих позиціях дуже часто опиняється і Канада, яку вважають "лайт-версією" Сполучених Штатів. Щодо власне США, то

варто розуміти, що в українців є певні стереотипи, насамперед пов'язані з НАТО. Принаймні до 2022 року ми фіксували в наших дослідженнях серед старшого покоління на півдні та сході країни радянські погляди щодо США. Тож не дивно, що до Сполучених Штатів у цих опитаних було негативне ставлення, виходячи з пострадянських ідеологічних маркерів.

Згідно з новим дослідженням, попри те, що більшість українців продовжує сприймати США як дружню країну, знизилася частка тих, хто говорить про однозначну дружність США, й натомість обирає варіант "скоріше дружня". Цей показник з 61% у червні опустився до позначки у 35%. У чому причина?

Звісно, під час повномасштабного вторгнення ситуація щодо стереотипів змінювалася. Сполучені Штати мають високий рівень підтримки у різних показниках. Утім треба розуміти, що в умовах війни суспільство дуже чутливо реагує на будь-які заяви політиків та насамперед на будь-які їхні дії стосовно нашої держави – і зараз це першочергово впливає на рейтинг оцінки дружності. У наш час ми маємо надшвидкі засоби масової інформації, новини потрапляють до людей миттєво: як наслідок, коливання в оцінці є постійними і залежать від того, що зараз на порядку денному.

До прикладу, у нас є рейтинг оцінки вступу України до НАТО. Попри те, що Альянс має серед українців величезну підтримку, кількість охочих приєднатись до нього у квітні 2022 року різко впала. Утім, це не було через те, що вступ до НАТО нам був більше не потрібен – це була емоційна реакція людей на дії західних політиків. Бо якщо пригадаємо, то тоді кожен з нас звертався до світу з проханням закрити небо над Україною, проте позиція представ-

ників Альянсу була незрозумілою та доволі в'ялою: небо так і не закрили, а також не дали зрозумілих роз'яснень, чому.

Чи впливає кандидатування у президенти Дональда Трампа на статус США серед українців?

Так, ми бачимо зараз певне просідання, зміну ставлення українців до Сполучених Штатів на тлі дискусій довкола майбутніх президентських виборів. Також, на це впливає й ситуація пов'язана з виділенням допомоги. Звісно, попри все, українці вважають США одним із своїх головних союзників у протистоянні з Росією. Утім, з іншого боку, у суспільства є запит стосовно дотримання обіцянок США надати фінансову та військову допомогу, адже зволікання призводить до тих проблем, що ми зараз переживаємо на фронті, зокрема браку боеприпасів. Також, на тлі заяв, які робить американський уряд, частково зростає кількість людей, які вважають, що Сполучені Штати є нейтральною державою в питанні перемоги України.

Аналітик Мартін Вулф для The Financial Times заявив, що Дональд Трамп, може незабаром "вручити своєму другові Володимиру Путіну перемогу над Україною". Тим часом, видання The Washington Post пише, що нечіткий мирний план Трампа кидає тінь на майбутнє України. Пане Володимире, тож який образ Трампа серед українців ми можемо скласти на тлі виборів? Яке ставлення він вибудовує своїми заявами?

Звісно, що образ Трампа серед українців є негативним, адже політик відповідає за затягування прийняття нового пакету допомоги Україні, і в цілому висловлюється проти надання такої допомоги на тлі агресії Росії. Тож, нічого позитивного про нього українці подумати не можуть. Утім люди все ж намагаються зрозу-

міти, чому Трамп займає саме таку позицію, пояснити це якимось факторами: чи то через те, що він дбає про американців і не хоче витратити такі гроші за кордоном, чи через те, що вважає Україну надто корумпованою або ж, чи він справді симпатизує Росії.

Як, на вашу думку, змінюватиметься ситуація у стосунках України та США у найближчі місяці?

Л. Мисів: Думаю, українцям варто дочекатися виборів у США, адже очевидно, що там зараз відбувається політична боротьба. Українське суспільство відстежує цю ситуацію, оскільки подія постійно на порядку денному і ми від неї залежимо, хоч і є нерозуміння того, хто виграє вибори. На мій погляд, стосунки України й США змінюватимуться залежно від того, наскільки уряд США продовжить допомагати Україні у війні. Тут не матиме значення, хто стане президентом. Гіпотетичне обрання Дональда Трампа у цьому сенсі є фактором непередбачуваності.

В. Дубовик: На мою думку, наразі США для українців у найближчі місяці впливатиме надання військової допомоги: наскільки швидко, в якій кількості і на яких умовах. Також, значення матиме і номенклатура зброї, яку відправлять до України. А також те, чи зміниться в Вашингтоні ставлення щодо того, як має закінчитись війна, чи буде тиск з боку США на Київ з метою підштовхнути українців до поступок Росії і переговорів з Москвою. Дуже прикро, що все це загрожує відносинам США та України. Адже, за останні два роки нам надійшло чимало американської допомоги, Сполучені Штати координували коаліцію країн, що нас підтримують. Вважаю, важливо, щоб затримка з поставками зброї Україні не коштувала забагато, бо в такому разі в українців залишиться образа на США.

УКРАЇНСЬКІ ЖІНКИ-КОЗАКИ ЗНОВУ В ЦЕНТРІ УВАГИ

Ярослав Жуrowsький

Українці не знають власної історії. (Але яке суспільство насправді її знає?) Їм розповідали міфи, які просувала та чи інша сторона, і вони прийняли їх. Одна з таких неправд стосується ролі жінок в українському культурному та політичному житті за часів Козаччини. Згідно з поширеною думкою, козацькою добою керували чоловіки. Проте це не так. Існують історичні приклади, коли впливові жінки з аристократичного та купецького класів контролювали великі статки. Деякі з них використовували свій вплив на благо, тоді як інші увійшли в історію як лиходійки.

Серед жінок, які використовували своє багатство на благо, була Гальшка Гулевич, яка фінансувала Київське братство та їхню громадську діяльність. Ганна Гойська фінансувала розширення Почаївського монастиря. У 1630 році Раїна Вишневецька-Могилянка, родичка Київ-

ського митрополита Петра Могили, фінансувала розширення Марського монастиря. Олена Чорторийська не лише фінансувала відбудову монастиря, а й побудувала безкоштовну лікарню та школу для всіх дітей, незалежно від стану. Пані Чорторийська не прийняла прізвище чоловіка, зберігши своє дівоче прізвище. Раїна Ярмолинська також фінансувала розширення монастиря.

Однак були й інші героїні. У 1609 році Софія Рухинська на чолі війська чисельністю близько 6000 чоловік взяла штурмом Корецький замок у карпатському містечку Черемош. Свідки описували подальші грабунки і вбивства як такі, що нагадували татарські, яких у той час дуже боялися.

У 1570-х роках сестри Марія Гольшанська та Ганна Мульська билися одна з одною на полі бою. Ганна Мульська навіть одягла обладунки і повела своє військо в бій. На жаль, причина цієї ворожнечі втрачена.

Більш колоритною "лиходійкою" була Ганна Борзобогата. Дуже швидко після одруження вона узурпувала всю владу не лише в господарстві свого чоловіка, але й у канцелярії свекра, який на той час був луцьким єпископом. Вона навіть здійснювала набіги на сусідні маєтки, що викликало скарги на неї польського короля Стефана Баторія, який на той час був центром влади. Після того, як вона відмовилася підкоритися проханням припинити свою діяльність, заперечуючи будь-яку владу над собою і, по суті, задираючи ніс перед польською короною, королю не залишалося нічого іншого, як очолити проти неї військо. 11 серпня 1582 року, опинившись в оточенні у своєму замку, Борзобогата одягнула обладунки і під музику та гарматну стрілянину очолила наступ на польського короля, розгромивши його вщент.

Інша добра православна родичка Петра Могили, Анна Могилянка-По-

тоцька, в середині 17 століття значилася як господиня Молдавії та воєвода Кракова. Вона, мабуть, мала значну владу і вплив, щоб бути згаданою як така. Зверніть увагу, що згодом родина Потоцьких перейшла на бік польської римо-католицької церкви. Не забуваймо також, що багато хто вважає Молдавію 16-17 століть українською сферою впливу, а Львів – головним культурно-освітнім центром для молдаван. Насправді, Петро Могила розпочав свої православні студії у Львові.

Було багато інших, таких як Анна Хмельницька, які відігравали важливу роль у козацькій адміністрації. Але історія викладається з метою віддзеркалення статус-кво, і тому ми не знаємо про цих жінок, які були важливими у свій час. І, на жаль, мало що робиться для виправлення цієї ситуації.

Ви можете підтримати нашу газету, якщо зробите одноразовий PayPal внесок чи виставите повторний щомісячний внесок і перейдете на сторінку після сканування QR-коду. Газета «Громада» є некомерційною організацією з правом на списання 501(c)(3) податків.

You could support our newspaper by following QR code to PayPal link where you could make one time payment or reoccurring monthly payments. Newspaper Hromada is a tax-deductible 501(c)(3) non-profit organization.

Orest Balytsky D.M.D.
Diplomate, American Board of Endodontics

(707) 763-2170
orbendo17@msn.com
www.petalumaendo.com

UCU Foundation Welcomed 42 of the Brightest Ukrainian Entrepreneurs to Palo Alto for the Stanford Ignite Ukraine Program

On March 22, Ukrainian Catholic University Foundation and the Consulate General of Ukraine in San Francisco hosted a Networking Reception for 42 Ukrainian business leaders participating in the Stanford Ignite Ukraine educational program. The program is a joint initiative launched by the Stanford Graduate School of Business and CFE accelerator of Ukrainian Catholic University, designed to support Ukrainian entrepreneurs poised to drive their nation's economic reconstruction.

LEARN MORE ABOUT STANFORD IGNITE UKRAINE AT UCUFFOUNDATION.ORG

Liudmyla Kinal, DDS

kinaldds@gmail.com

(760) 536-3094

ПОВНИЙ СПЕКТР СТОМАТОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВКЛЮЧАЮЧИ:

- КОРОНКИ
- ПЛОМБИ
- ПРОТЕЗУВАННЯ
- ПЛОМБУВАННЯ КАНАЛІВ
- ЩЕЛЕПНО-ЛИЦЕВА ХІРУРГІЯ
- ІМПЛАНТИ
- ЕСТЕТИЧНА СТОМАТОЛОГІЯ
- ДИТЯЧА СТОМАТОЛОГІЯ

Kinal Dental

**5519 Mission Road, Suite A
Bonsall, CA 92003**

Law Offices Of Serhiy Nikolaichuk
Personal Injury, Estate Planning, Probates

Serhiy Nikolaichuk
Attorney at Law

Tel.: 415.980.0130
Fax: 888.979.8727
sn@sninjurylaw.com

4366 Auburn Blvd., #104   2950 Buskirk Ave., Unit 300   1350 Old Bayshore Hwy., Ste. 520
Sacramento, CA 95841   Walnut Creek, CA 94597   Burlingame, CA 94010

ПОДІЇ / EVENTS 2024

КВИТЕНЬ/APRIL

Нд/Su	Пн/Mo	Вт/Tu	Ср/We	Чт/Th	Пт/Fr	Сб/Sa
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30				

7 KBI/APR
BOOMBOX -
SAN FRANCISCO
– NORTH
AMERICAN
TOUR 2024

Resilience Entertainment Group

Де: City Nights, 715 Harrison St, San Francisco, CA 94107

Коли: Sunday, 8 PM

Першого березня 2023 року гурт «Бумбокс» почав тур Північної Америки з концерту у Ванкувері. Тоді ще ніхто не здогадувався, що цей тур стане наймасштабнішим і найприбутковішим туром по США і Канаді в історії гурту. Цієї надмети і намагавсь досягнути банд, і логіка тут проста, чим більше грошей ми зберемо, тим більше необхідних речей отримають Сили Оборони України.

Ваша підтримка, була шаленою: в більшості міст квитки були розпродані вщент, мерч закінчився у четвертому місті, а нова на той час для нас, справа донати на концертах, били рекорди.

Завдяки людям, хто відвідав концерти, фондами Help Heroes From Ukraine та Resilience Entertainment було придбано 10 пікапів і спорядження на суму 150,000 доларів. Через рік, такої короткої паузи, до речі, якої ніколи не було раніше, і говорить вона про довіру фанів та промоутерів, «Бумбокс» повертається в США і Канаду. Концертів буде більше, вони будуть не менш потужними, нам всім потрібна ця музотерапія. Ми не знаємо чи зберемо у весняному турі більше грошей, але знаємо що витрачені вони будуть на боротьбу з ворогом. Дякуємо що підтримуєте ЗСУ, друзі, дякуємо що ходите на концерти. Разом переможемо!

All ages

Квитки: \$65-\$85

<https://www.facebook.com/events/229953326785787/>

13 KBI/APR
UKRAINIAN
FILM NIGHT –
"EURODONBAS"

Volunteer Movement Ua-Usa

Де: The Polish Club Inc. of San Francisco, 3040 22nd St, San Francisco, CA 94110

Коли: Saturday, 5 PM

This film was made with the support of the Ukrainian State Film Agency and The Ministry of Culture and

Information Policy of Ukraine.

5:00 pm: Doors open – food, drinks, vendors, mingling

6:00 pm: Film begins

Film: "Eurodonbas" (2022) – 1hr 13 min

Genre: Investigative Documentary
Language: Ukrainian and Russian, with English subtitles

Synopsis: Donbas is a region in Eastern Ukraine that is currently recognized worldwide due to the fierce war with Russia.

Although, not everyone is aware that at the end of the 19th century, Donbas was the center of Belgian, German, French, British, and American settlements. This region housed entrepreneurs from different countries who built architecture, enterprises; and introduced progressive technologies to this region.

After the revolution of 1917 and the USSR's rise to power, the factories and private property were taken from the European and North American settlers, destroying the memory of European history there.

Admission: **We kindly encourage a donation of \$20 for admission** (cash/Venmo/PayPal/Zelle) at the door. Half of your donation can be tax deductible, we are happy to provide a receipt if you are interested! e-mail: volunteermovement.ua.usa@gmail.com

Donations collected will be shared between two reputable organizations that help Ukraine:

Volunteer Movement UA-USA: 501(c)(3) non-profit charity getting tactical medicine, protective gear, tech support and more to Ukraine. Works in collaboration with Volunteer Movement, a Ukrainian-based charity established in 2014.

Army SOS: supplying non-lethal equipment and technology to enhance Ukraine's defense capabilities since 2014.

We will have Ukrainian vendors showcasing and selling their arts, crafts and talents – proceeds will go to support various Ukrainian causes.

The Polish Club will be selling delicious Polish food and drinks before the film.

Don't miss this opportunity to enjoy Ukrainian cinema, build community and make a positive impact on the lives of Ukrainian defenders and civilians!

<https://www.facebook.com/events/s/ukrainian-film-night-eurodonba/1438728440334936/>

20 KBI/APR
10TH ANNUAL
PYSANKA
WORKSHOP IN
SAN FRANCISCO

St. Michaels Ukrainian Orthodox Church & Ukrainian School of San Francisco / Українська Школа Сан-Франциско

Де: St. Michaels Ukrainian Orthodox Church, 345 7th Street, San Francisco, CA 94103

Коли: Saturday, 3:30 PM – 6:30 PM

Would you like to create your own pysanka for Easter?!

Join us for Pysanka workshop on Saturday, April 20th, 2024, at 3:30 pm at the Hall of St. Michael Ukrainian Orthodox Church (345 7th Street, San Francisco, CA 94103) and explore the art, symbolism, and joy in creating own pysanka.

Pysankas are Ukrainian Easter eggs, decorated using beeswax and dyes that are applied in layers.

В 2023 РОЦІ НА КОНЦЕРТАХ БУМБОКСА ЗІБРАНО 6 534 155 ГРН. З НИХ 4 560 000 ГРН – НА КОНЦЕРТАХ В США І КАНАДІ ДЯКУЄМО ЗА ДОВІРУ. ЧЕКАЄМО В КВИТНІ НА КОНЦЕРТАХ ПІВНІЧНО-АМЕРИКАНСЬКОГО ТУРУ.

RESILIENCE

APR 07
SAN FRANCISCO

BAZAR

ФОНД
Допомоги
Україні

tickets: **bomond.com**

MNC
INSPIRING SUCCESS
INSPIRANDO ÉXITO

SAN FRANCISCO
HUMAN SERVICES AGENCY

ФЕДЕРАЛЬНА ПРОГРАМА
«ЖИТЛОВА ДОПОМОГА
УКРАЇНЦЯМ» (HAU)

ВИМОГИ

- Мати статус УНР (Український гуманітарний пароль)/U4U з датою в'їзду до США в період з 24.02.2022 по 30.09.2023.

Відповідність вимогам НЕ є гарантією допомоги. У зв'язку з обмеженими ресурсами, програма HAU надаватиме пріоритет домогосподарствам, які найбільше цього потребують.

НЕОБХІДНІ ДОКУМЕНТИ

- Копія документу підтверджуючого особистість з фотографією
- I-94 або інше підтвердження статусу УНР/U4U
- Підтвердження орендної плати та інформація про орендодавця (квитанції про орендну плату, контракт оренди, форма W9, контактні дані орендодавця)
- Копія квитанції про оплату комунальних послуг із зазначенням прізвища та адреси)
- Підтвердження адреси

ЗВ'ЯЖІТЬСЯ З НАМИ

ЕЛЕКТРОННА ПОШТА

haumncsf.org

НОМЕР ТЕЛЕФОНУ

415 653 5701 ext. 1128

415 653 5701 ext. 1211

АДРЕСА

• 1329 Evans Ave
San Francisco, CA 94124

• 3001 24th Street
San Francisco, CA 94110

**Завітайте до нас!
Понеділок - П'ятниця
9 ранку - 4.30 вечора**

No experience is necessary. Each participant will make a unique and beautiful egg in this hands-on workshop.

All instructions and materials will be provided, though might be limited.

Suggested fee is **\$20** per adult, **\$5** for kids 12-18 y.o., **free** for the kids under 12 y.o.

We will have coffee, teas, desserts, cheese and fruits.

All proceeds will go to the humanitarian help for Ukraine and emergency medical supplies.

<https://www.facebook.com/events/s/10th-annual-pysanka-workshop-i/297546210012774/>

ОГОЛОШЕННЯ | ANNOUNCEMENT

Для розміщення реклами, оголошень та інших повідомлень звертайтеся info@hromada.us до 25 числа кожного місяця

To place ads and other announcements, please contact info@hromada.us

ВІДМОВА ВІД ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ | DISCLAIMER

«Громада» існує для обслуговування потреб української громади західного узбережжя та всіх, кого цікавить українська історія, культура й українські новини. Ми резервуємо за собою право на відмову друкувати будь-які матеріали. Газета «Громада» не може нести відповідальності за достовірність публікацій третіх осіб.

«HROMADA» exists to serve the needs of our Ukrainian community of the West Coast of the US and all those interested in Ukrainian history, culture and Ukrainian news. We reserve the right to refuse to print any materials. «Hromada» newspaper cannot be held liable for the reliability of third-party publications.